INTERIEUR

·KÁVÉHÁZ ÉS LAKÓHÁZ·

SZERKESZTI:
KOVÁCS BÉLA·

2957

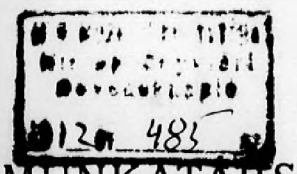

MUNKATÁRSAK:

BENEDEK DEZSŐ
BRÓDY ISTVÁN
DOMOKOS LAJOS
JASCHIK ÁLMOS
KÓNYAY ELEMÉR
KOZMA LAJOS
MÁRTON IMRE
MÉSZÁROS GYŐZŐ
NAGY ENDRE
RÓZSA MIKLÓS DR.
RÓTH ZSIGMOND
SZOMAHÁZY ISTVÁN
TAUSZIG BÉLA
VAS BÉLA

MEGJELENIK
MINDEN HÓNAP
10-ÉN ÉS 25-ÉN.

MŰÉPITÉSZEK terveit, amennyiben azok érdekesek és eredetiek, avagy közérdekűek,

IPARMŰVÉSZEK terveit, rajzait, interieurjeit,

SZINHÁZI ELŐADÁSOK felvonásait, élőképeit, melyek egészen eredetiek,

ÜZLETALAPITÁSOKAT,

ÜZLETVÁLTOZÁSI hireket, amennyiben azok eddig közölve nem lettek és autentikusak, készséggel közöl és reprodukál,

KÖZÉRDEKŰ felszólalásoknak mindenkor készséggel helyet ad

A KIADÓHIVATAL.

Szerkesztőség és kiadóhivatal VI. Király-u. 100 Telefon: 125-08

Interieur

A kávéház- és lakóház szak- és iparművészeti képes folyóirat

Megjelenik havonta kétszer Ára egy évre 20 K egyes számára 1 K

I. ÉVFOLYAM
1. SZÁM

Szerkeszti Kovács Béla

BUDAPEST, 1912
JANUÁR HÓ 20

BEKÖSZÖNTŐ.

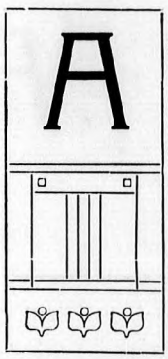

Az utóbbi években nekilendült magyar hirlapirodalom meghozta a kivánt gyümölcsöt, de — nem maradt el a vadhajtás sem! — Szépirodalmi és művészeti lapjaink elterjedettség tekintetében nem vehetik fel ugyan a versenyt a nyugati lapokkal, de ez csakis nyelvünk határokhoz kötöttségében leli magyarázatát, mert szinvonaluk igazán európai! — Szerénytelenség nélkül mondhatjuk, hogy lapunk mindennek ellenére közszükségletet elégit ki és ezt az állitásunkat, reméljük, a következőkben sikerrel fogjuk bebizonyithatni. — Lapunk nem lesz kifejezetten szépirodalmi, művészeti, sem épitészeti vagy ipari szaklap, de lesz belőle mindezekből valami. Főleg azonban szakipari és iparművészeti kérdésekkel fog foglalkozni; szépirodalommal, művészettel, épitészettel csak annyiban, amennyiben ez főcélunkkal, a magyar iparművészeti és az interieur-berendezéssel kapcsolatos műipari kérdésekkel kapcsolatos, azzal közvetve, vagy közvetetlenül összefügg.

Iparművészeti rovatunk felöleli a belső és külső berendezés, a dekorativ és architektonikus szakmának minden ágát és mindenkor rendelkezésére fog állani minden alkotó-, képző- és iparművész eszméinek, terveinek és kritikáinak, legyenek bár azok már elismert mesterek, vagy akár e hasábokon kibontakozó tehetségek. Leközöl irásban és képben minden beküldött anyagot, mely a lap nivójának megfelel. Szakszerü tudósitásokat ad ugy a bel-, mint a külföldi iparművészeti eseményekről.

Kávéház rovatunk felöleli az épitkezési, alapitási, adásvételi ügyeket, melyek ipari vonatkozásuak, továbbá szakszerüen tárgyalja a szakma belső ügyeit. Eme rovatunkra különösen nagy sulyt fektetünk, a kávéházi, szállodai és vendéglői ipar nagy közgazdasági és kulturális jelentőségénél fogva.

Kritika rovatunk a bel- és külföldi iparművészeti, képzőművészeti és az interieur-berendezéssel bármily kapcsolatban álló műipari kiállitásokról és egyéb eseményekről fog beszámolni tárgyilagos alapon.

Szinházi ügyekkel főleg csak dekorativ és rendezési szempontból foglalkozik.

Laikusok krtikája c. rovatunk a már emlitett ügyeket és eseményeket könnyed és elmés modorban tárgyalja. Tendenciája tisztán szórakoztató lesz.

Művészet c. rovatunk a művészeti hirekkel és eseményekkel foglalkozik.

Izléstelenségek cimen olyan rovatot nyitunk, mely komolyan és humorosan ostorozza a köz- és magánépitkezés terén nálunk divó visszásságokat és izléstelenségeket. Fájdalom, egyelőre nincs rá kilátásunk, hogy ezt a rovatot téma és anyag hiányában be kelljen szüntetnünk.

Közérdek c. rovatunk a közönségnek minden alapos és jogosult, de főleg a közt szolgáló felszólalásának dijtalanul áll rendelkezésére.

Amidőn ama reményünknek adunk kifejezést, hogy intencióinkat és törekvésünket az intelligens magyar közönség támogatni fogja, lapunkat a művelt magyar társadalom jóindulatába, szeretetébe és pártfogásába ajánljuk.

A SZERKESZTŐSÉG.

IPARMŰVÉSZET

A SZÉP LAKÁS.

Tisztelt Szerkesztő Ur!

Gyakran mondják — nem is egészen alaptalanul —, hogy lapok dolgában nálunk már veszedelmes a tulprodukció s hogy akárhány olyan ujság is megjelenik Budapesten, amelynek nagyobb a szedőszemélyzete, mint az olvasóközönsége, de ezt a szép és ötletes revuet, mely az Ön szerkesztésében ma kezdi meg pályafutását, mégis meleg és őszinte örömmel köszöntöm. Meg vagyok győződve róla, hogy sokan vagyunk, akik komoly várakozással tekintünk az Ön szép folyóiratának jövője elé. Ha sokalljuk is ama lapok számát, melyek — a botrányokat kultiválva — egész nemzedékek izlését megmérgezik, mindnyájan nagy hiányát érezzük azoknak az okos, finom és művészi ujságoknak, melyek a distingvált és előkelő izlés szolgálatába szegődnek. Mert Magyarországon sok mindent tanitanak az iskolában: fiatal barátaink betéve tudják, hogy mi a moneo ige plusquam perfectuma, tisztában vannak az elemekkel, melyek a kénsavat alkotják, hibátlanul felsorolják a páfrányok családjába tartozó növényeket, de arról, hogy miképen kell berendezni egy tisztességes uri lakást, már halvány sejtelmük sincs. Erre nem tanitják őket az iskolában, holott több gyakorlati hasznát vennék, mint a világ valamennyi kémiai tantételeinek. Innen van,

Hazai A. tervezetei. Borospalackok cimkéi. — Entwürfe von A. Hazay Etiquetten für Weinflaschen. — Dessins de A. Hazay. Etiquette pour bouteille de vin. — Design by Hazay A. Lebel for a wine bottle.

hogy még a jómódu emberek lakása is csak ugy hemzseg a legszörnyübb izléstelenségektől. Akárhányszor szinte megáll az eszünk annak láttára, hogy nagy jövedelmü családok, akiket vagyoni viszonyaik feljogositaná-

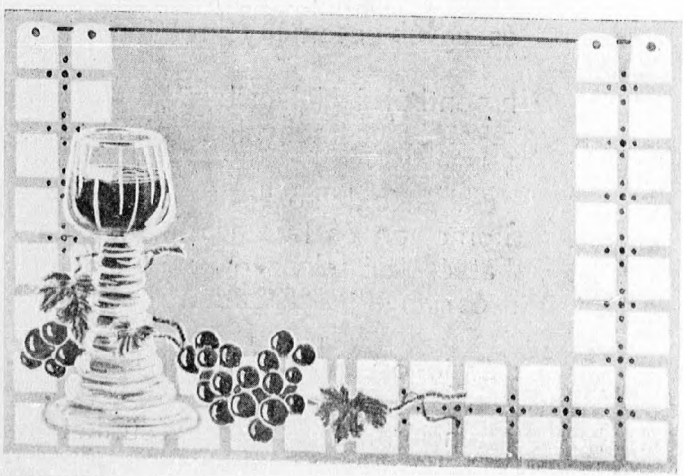

Hazai A. tervezetei. Borospalackok cimkéi. — Entwürfe von A. Hazay Etiquetten für Weinflaschen. — Dessins de A. Hazay. Etiquette pour bouteille de vin. — Design by Hazay A. Lebel for a wine bottle.

A „hamelni patkányfogó". Fa és elefántcsont figurák. Magántulajdon. — Der „Rattenfänger v. Hameln". Figur aus Elfenbein u. Holz geschnitzt. Privateigentum. — Le Preneur de rats de Hameln, figure en bois et ivoire propriété particulière. — The Ratcatcher of Hameln Figure of wood and ivory.

Majoros Károly szines ablak terve. — Carl Majoros: Plan eines Fensters in Glasmalerei. — Dessins du Majoros Károly: Vitraux. — Design of stained glass by Majoros Károly.

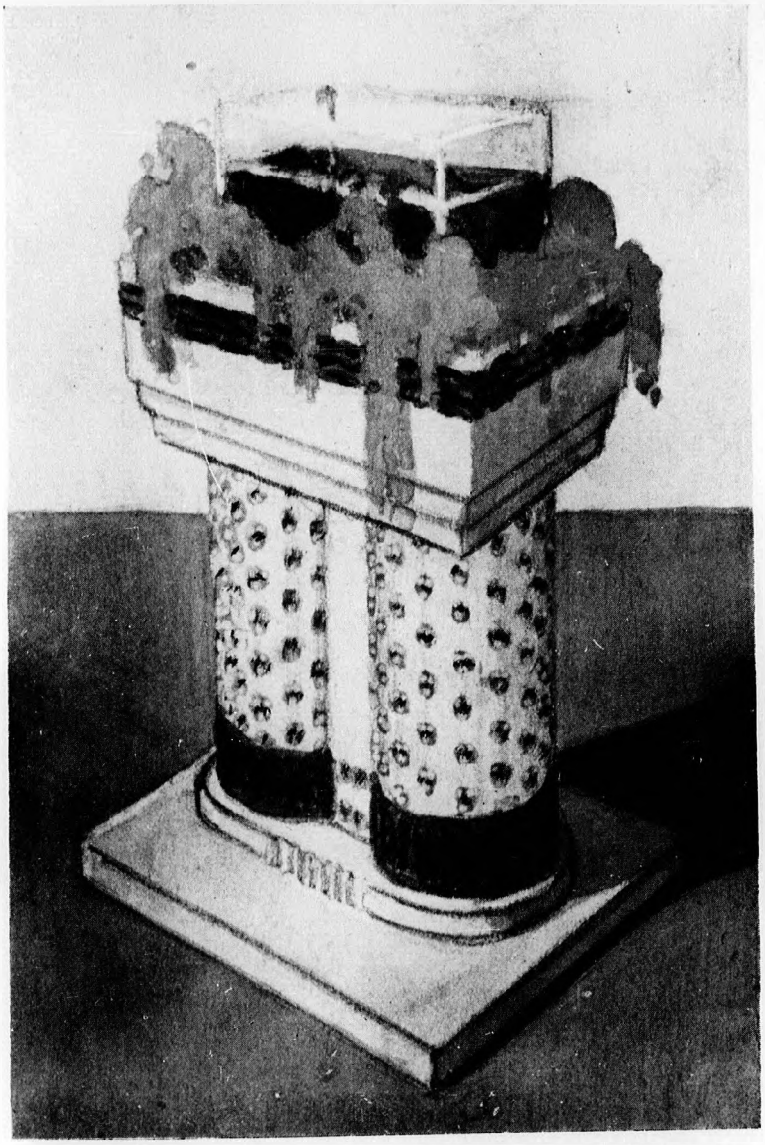

Majoros Károly. Virágtartó, mozaik kirakással. — Carl Majoros. Blumenbehälter aus Mosaik. Jardiniére en mosaique de Majoros Károly. — Flowerholder in mosaic by Majoros Károly.

nak bizonyos művészi fényüzésre, micsoda sivár, szürke és fantáziátlan környezetben élik le nyárspolgári életüket. Nyugoteurópában még a legszerényebb philistercsalád is valósággal életszükségnek tartja, hogy a maga otthonát egy kevés artisztikus rendezgetéssel, pár szines nippel lakályossá tegye, nálunk a középsorsuak ezreit tökéletesen kielégiti, ha az étele és az itala megvan, ha mindennap tiszta gallért vehet s ha van egy jól füthető szobája, ahol fejét a hosszu téli éjszakákon álomra hajthatja. Hogy az életet voltaképp a fölösleges dolgok teszik széppé s hogy az apró kis fényüzéseket még a legkisebb jövedelmü emberek is megengedhetik maguknak, arra a mi vigasztalan szürkeségekben tengődő philisztereink még álmukban sem gondolnak.

A lakás! Van-e finomabb, kellemesebb és művészibb élvezet egy csinos lakásnál, melyet a magunk egyéni izlése szerint rendeztünk be s ahol édes és nyugalmas meghittség vesz körül bennünket? Akármily naivitás is, de tagadhatatlan bizonyosság, hogy néhány szép kép, pár magunk szortirozta ritkaság, egy-két jó könyv, a villamos lámpa fényében megcsillanó könyvhátak aranyozata, szóval a stilus, mely a lakásunkat éppugy temperálja, mint a Meidinger-kályhák melege, az élet ezer nagy és sulyos kellemetlenségeért is kárpótolni tud bennünket. Budapesten azért jár annyi ember kávéházba, mert a lakásában deprimáló félhomálynál, ételszagnál, gyereksirásnál és rendetlenségnél nem talál egyebet. Itt általában az a közfelfogás uralkodik, hogy még a nagy lakást is csupán a vendé-

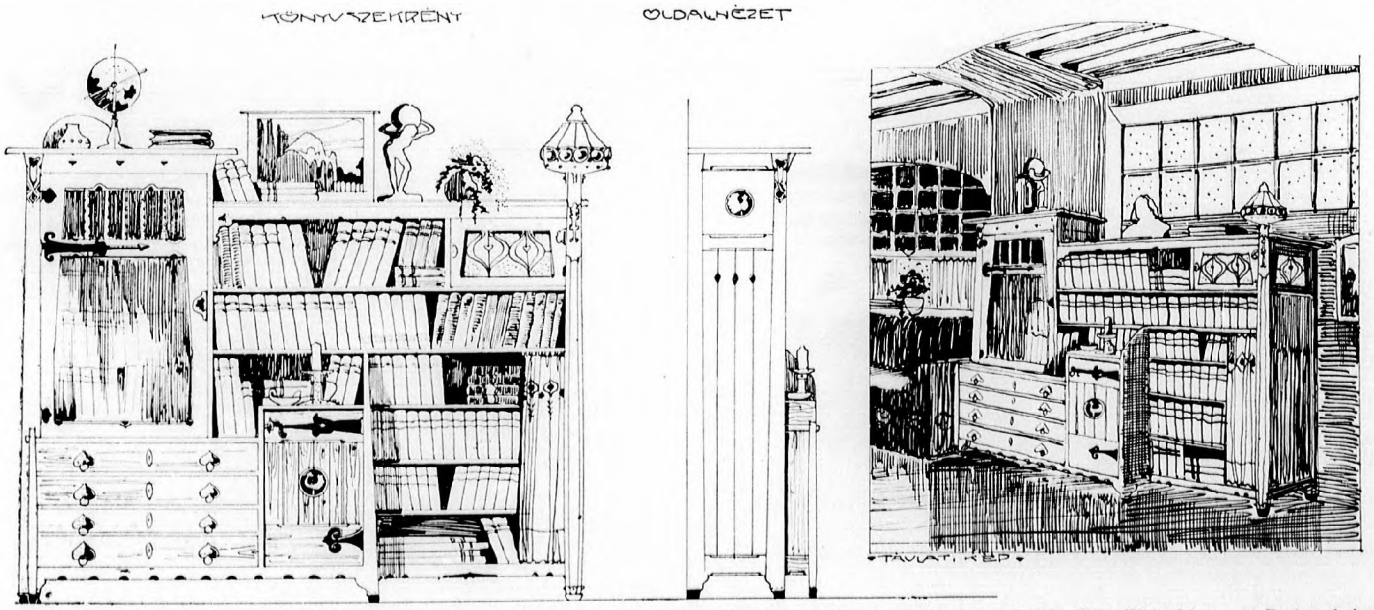

Löffler Béla műépitész tervei Könyvtárszoba. — Entwürfe von Architekt Löffler Béla. Bibliothek. — Dessins de l'architect Löffler Béla. Bibliothèque. — Designed by Löffler Béla. Library.

Löffler Béla műépitész tervei. Uriszoba kandallóval. — Entwürfe von Architekt Löffler Béla. Herren-Zimmer mit Kamin.

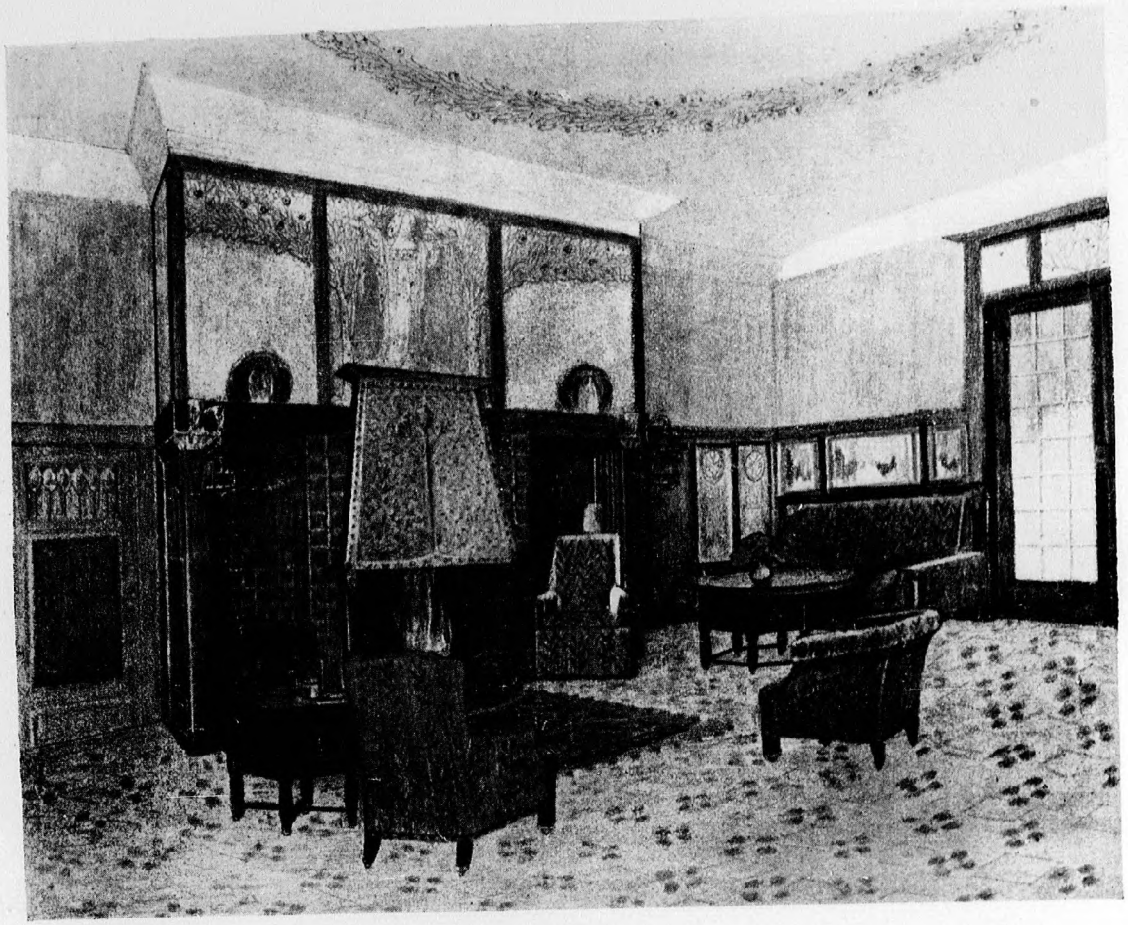

Dessins de l'architect Löffler Béla. Fumoir avec cheminée. — Designed by Löffler Béla. Lounge wirth fireplace.

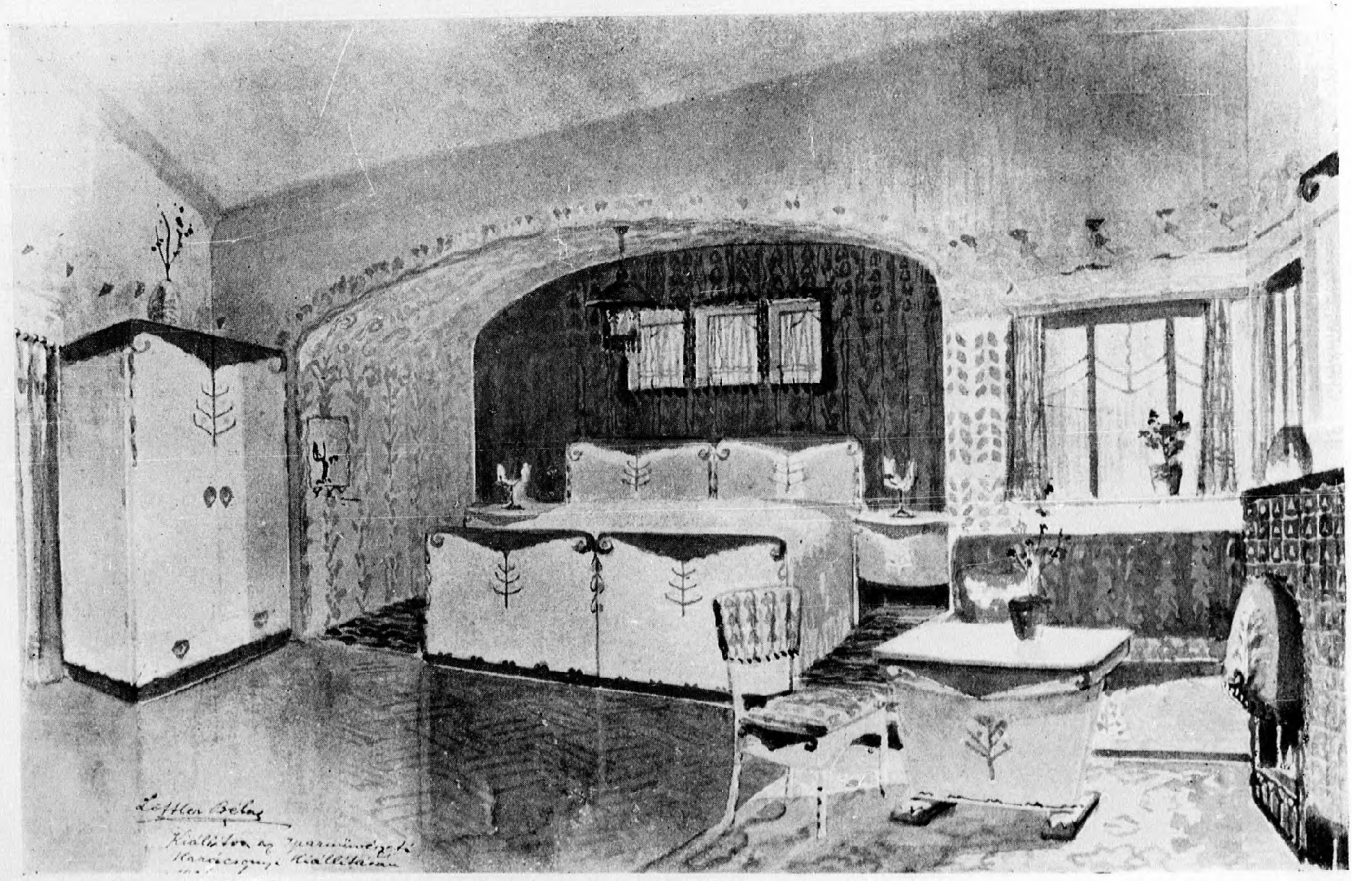

Löffler Béla műépitész tervei. Hálószoba. — Entwürfe von Architekt Löffler Béla. Schlafzimmer. — Dessins de l'architecte Löffler Béla. Chambre á coucher. — Designed by Löffler Béla. Bedroom.

gek számára tartja az ember s hogy a bizalmas, családias magányban mindenről le kell mondani, mert a falakon keresztül ugyse lehet látni, hogy miképen élünk. Ezért ebédelnek még a tehetősebb familiák is a gyerekszobában vagy az előszobában, gyürött, szines abroszon, kicsorbult tányérokon s azért zárják el légmentesen az ebédlőt és az uri szobát. Angliában félbolondnak tartják azt a családot, mely önmaga az idegenek kedvéért lemond a szép lakás kényelméről. Akinek ott háromezer forint évi jövedelme van, az este átöltözködik az ebédhez s fekete kabátban, virággal a gomblyukában, vonul be a pompásan kivilágitott ebédlőbe, melynek fehér asztala csak ugy hemzseg a finom porcellánoktól és üvegnemüektől. Ezek az okos emberek már a gyerekeikbe belevezetik az otthon szeretetét s olyan milieuvel veszik körül őket, melyre mindig édes és kellemes melegséggel gondolnak. Nálunk a fiatal leány, ha felnő, brutális zsarnoknak minősiti a férjét, ha azt az óhajtását fejezi ki, hogy az ebédlőnek nevezett szobában paradicsomfoltmentes abroszon akarja elkölteni a vacsoráját. A papa — szegény — harminc éven keresztül mindig az előszobában vacsorázott, nem érthetetlen nagyképüség-e hát, hogy ez a hencegő idegen — a férj — a lakás belső részét, a szentek szentélyét is ki akarja sajátitani a saját maga kényelmére?

Ezért köszöntöm ily őszinte szavakkal az „Interieur"-t, amely — ugy tudom — abból a célból indul meg, hogy a finom és jó izlés kultuszát ápolja. Ha Önök meg fogják tanitani az embereket arra a régi bölcsességre, hogy az életben a szép lakás a legnagyobb gyönyörüség, akkor nagyobb és nemesebb missziót fognak betölteni, mint az összes kávéházi filozófusok.

Szomaházy István.

□□□

SÉTA A LAKÁSMŰVÉSZETI KIÁLLITÁSON.

A Technologiai Iparmuzeum első emeletén helyezkedett el az idei berendezések kiállitása.

Nem mondhatjuk, hogy a hely kiválóan alkalmas volna e célra, de mert nem is érkezett annyi munka, hogy hely-szükében mustrálni kellett volna a selejtesét, ajánlatos tehát, szerény igényekkel indulni a kiállitás megtekintésére.

Kezdjük talán a sorrendet, ugy hogy lássuk miként vélik a kiállitó urak lakásunk kényelmét, otthonosságát az általuk nyujtott recipe szerint berendezni, mert az Országos Magyar Iparművészeti Társulat kiállitásának az a célja, hogy bemutassa, milyen a mintaszerüen berendezett ebédlő, háló, uriszoba, milyen legyen az előszobánk, sőt konyhánk is. Az első teremben tölgyfából készült ebédlő helyezkedik el. Kár volt a magától adódó külön kis előteret a szobához csatolni avval, hogy az ebédlő tálalóját ide helyezték, mert a szoba ürességét idegen butordarabokkal kellett kiegésziteni, ugy hogy az egész egy nem egységes terv szerint alkotott ebédlőnek a képét adja.

A felkapott és most annyira divatos román stilusban készült ebédlő butor, melynél már láttunk sokkal tetszetősebbeket butorgyárosok termeiben is, nem sikerült egyébként jónevü tervezőinek. Jó benne a mennyezet gypszmunkája és az egyszerü falfestés. Külön kell kiemelni Nadler Róbert tanár képeit, melyek több teremnek szegénységét takargatják. Csányi és Sóti megszokott máskor jó csillárjáról meg kell jegyezni, hogy ezuttal a formája nagyon messze marad a jó román ebédlő-csillártól. Tervezte Vas Béla.

A harmadik számu terem dohányzó fülke, melyben az ülőbutorok nagyon jók ugy formában, mint szinben és kivitelben. Készitette Berger Károly.

A fogadó szobába érve, azt gondoljuk, hogy a Nemzeti szinház valamelyik jó régi darabjának butorzatát látjuk. Csupa hajlitott formában készült darab, kivéve az üvegszekrényt, melynek rajza nem egyezik a többivel. Fényezett topolyafából készült, melyhez jól illik a rózsás bevonat, sőt stilszerüségét fokozni akarván, egy fehér biedermayeres kályhát is állitottak, de nem hinnők, hogy akad sok modern ember, kinek ez volna az izlése, ha már a pénze meg is van hozzá.

Az ötödik terem Meyer Antal terve szerint készült és ez egyik legegészségesebb alkotása a butorkiállitásnak. Ezzel még nem mondjuk, hogy tökéletes munka, de feltétlenül komoly, meggondolt érdekes butorzat tölgyfából ébenfa, kőrisgyökér és gyöngyház berakással, mely szinezet a formákhoz jól illik. A veretek, falfestés, szőnyeg mind egységes kompozició hatását keltik. Hasonlókép a hatodik terem. Ez a szoba, mely a legtöbb látogatónak méltán fog tetszeni (női nappali) megfelelően jól választotta meg a formát és anyagát fényezett rózsafából aranyozott faragással. Kár, hogy nem volt figyelemmel tervezője Vas Ferenc a gyenge csillárra, ha már oly tetszetősen oldotta meg a butort.

A következő szobában Lakatos Artur hálószobája szerkezetileg tökéletes, de szinében kissé nyers világos, melyen nem segit a berakásnak sem formája, sem anyaga.

A nyolc és kilenc számu helyiségben a kiállitás művészi elrendezését tervező és vezető Fehérkuti Bálint terve szerint készült legénylakás nyert elhelyezést. Maga a gondolat nagyon sikerült, hogy bemutatnak legénylakást, mert a legtöbbje nélkülözi a csiny és izlés kellékeit, ami itt együtt van és bizonyára hamar akad majd a berendezésnek gazdája.

A férfi-szoba feketére pácolt tölgyfa, melyre csak az a megjegyzés, hogy tul komolyan fekete, nincs benne valami mozgékonyság vonalban, szinfoltban, vereteken vagy a porus tömitésében. Mellette sárga topolyafából készült hálófülke széles francia ággyal,

szép teritője nem egész stilszerü, de az nem ronthatja a jól sikerült alkotást. Készitője Mócsai József.

Ezután átsétálunk a háromszobás polgári lakásba. Jó, hogy a tárgymutató figyelmeztetett, hogy előbb az előszobában vagyunk, hol egy pad és egy a falhoz támasztott puhafa fogas a háromszobás polgári lakás előszobájának butorzata.

Látunk méreteiben tipikus pesti konyhát is. A tervezők már oly méretekben tervezték a butorozását, hogy kár lett volna több területet rászánni, mint két lépés a szélessége, három a hossza, hogy még takarékosabbak legyünk a hellyel, a tüzhelyet is légszeszfütésüre szabják. Van egy kétszobás minta-lakás is, tehát várhatjuk, hogy a kétszobás polgárnak már csak a babajáték konyha jusson, vagy annak konyha már nem is kell. De térjünk vissza a háromszobás lakáshoz, mert ez nagyon érdekelhet bennünket, hisz ilyen van legtöbbnek a középosztályban és bizony nem ártott volna egy-két háromszobás tipusnak helyet szoritani, mert amelyet kiállitottak, nem rossz, de olyannyira egyéni, hogy tán sokaknak nem izlése. A férfiszoba füstölt tölgyfából készült magyaros csipkés faragással, jó kényelmes iróasztallal és székkel, valamint könyvszekrénnyel. Az ebédlő az már nem, mert formája lapos, merev, mi a hálószobánál még jobban szembeötlő. Az egész vonalasan és nem a térbe terveztetett, de azért egységes. Tervezték Nemes Ödön, Mérő Jenő és Skutetzky Sándor.

A kétszobás lakást Thoroczkai Wigand Ede tervezte és Palágyi Gyula készitette. Ugy látszik ez nem csupán kiállitási darab, hanem használható is, mert alkotóik tisztában vannak a használatos méretezéssel és ebből kiindulva készül egyszerü, tetszetős és olcsó butorozása. A konyha felszerelése is hasonló, sőt mintaképül jó polgári takaréktüzhelyet is bemutat. E lakás mellett van egy fürdőszoba, mely felszerelése után itélve, bizonyára nem kétszobás lakásra van szánva, de azért ez is csak olyan, mint a milyennél különbeket látni az árjegyzékekben vagy installatőröknél. Evvel végig kopogtattuk az összes szobákat és sajnálattal kell konstatálnunk, hogy a bevezetésben jelzett leszállitott szerény igényeink is kielégitetlenül maradnak. Ha már kell kiállitást rendeznünk, ugy azt csak ugy lehet, ha van hozzá elegendő anyag vagy hely, hogy ha nem tudunk annyi butort összeverbuválni, mint amennyi egy jó fajta butorgyár minta-termeiben feltalálható, ugy legalább nyissunk teret azoknak a szokásos rokonágaknak, hogy azok teljes kollekcióval kivonulhassanak. Nehogy egy darab gáztüzhely, egy fürdőszoba, egy takaréktüzhely vagy hasonló legyen töltelékül. Igaz, hogy kisegitők mindenkor Zsolnay vázái vagy az iparművészeti kiállitásoknál ismert szorgalmas kiállitók kedves karácsonyi ujdonságai, melyek ezuttal is szerepelnek. Mint p. o. Muhics Sándor terve szerint készült ezüst serlegek, melyeket Mlinek Adolf és Tarján Oszkár készitett. Ott látjuk a Buthy és Csuriktól származó vert olcsó fémmunkákat, Márton Imre jó dolgait, a Magyar kir. Igazságügyministerium kassai ipariskolájában, valamint az Országos Magyar Képzőművészeti főiskola iparművészeti növendékeinek Nadler Róbert tanár vezetése alatt készült bőrmunkáit. A terem falain Mayer Antal tervei szerint készült szőnyegek, Vizváry Mariska és Kürthy György ügyes batikmunkái, képek, szobrok, edények és még sok szép más, azonnal elvihető bevásárolni való. Divatos, olcsó és nagyon szép bábuk, melyeket a székesfehérvári m. kir. javitó- és nevelőintézet játékkészitő tanműhelye mintázott, öntötte és öltöztette eredeti módon, ami mind több mással nagyon szép karácsonyi vásár. Van még egy-két kiállitott ujdonság, de ezek a tárgyak nem tartoznak szorosan a kiállitáshoz, mint pl. Majoros tüzzománcos kavicsmozaikjai és pitturmozaik üvegreszelékből készült sikerült falképei. Szóval a lakást még csak megtaláltam valahogy, de a Művészettel igazán nem találkoztam.

Taussig Béla, műépitész.

□□□

MODERN TÖREKVÉSEK A FÉMIPARMŰVÉSZETBEN.

Nagy munka volt a céhek világában egy ezüst kancsót vagy egy rézkupát remekbe ültetni. A formáját verejtékes igyekezettel maga kalapálta a mester, a cifrákat meg gondosan, becsületes törekvéssel hetekig, hónapokig véste, domboritotta a formára ő maga, vagy legügyesebb legénye. Lelkének minden elgondolt motivumát, a sziv érzelmeit kényelmesen, szép lassan, nagy gonddal adhatta munkájába a mult idők becsületes ötvöse, mert sem az élet, sem pedig az idő nem volt annyira méregdrága, mint most.

Azóta az emberekkel együtt megváltozott ez a jó öreg világ is. Uj követelmények, más nyomok és csapások és bizony más fajta állapotok teremtek. A lassu, becsületes kéz munkájához segitségül jött a gép és ezáltal megteremtődött egy csomó más, — a gépek követelte — technika. Ma már aztán az ember is gép módjára dolgozik és a gépek munkájával sokszorozzák a lassu és nehézkes kezek alkotásait. És a gépek productumaival olyan hatásokat igyekszenek aztán elérni, olyan irányban akarnak befolyásolni bennünket, hogy bár tudjuk a készitményről azt, hogy a megmunkálásban a gépek játszották a főszerepet, — mégis az irányitó ember dicsőségét lássuk a munká-

Márton Imre tervei. Násfok. — Entwürfen von Márton Imre. Ohrgehänge. — Dessins de Márton Imre. Pendants d'oreille. — Designed by Márton Imre. Ear rings.

Márton Imre tervei. Ekszerdoboz vert rézből gondolva. — Entwürfe v. Márton Imre Juvelenkasten v. getriebenen Messing.

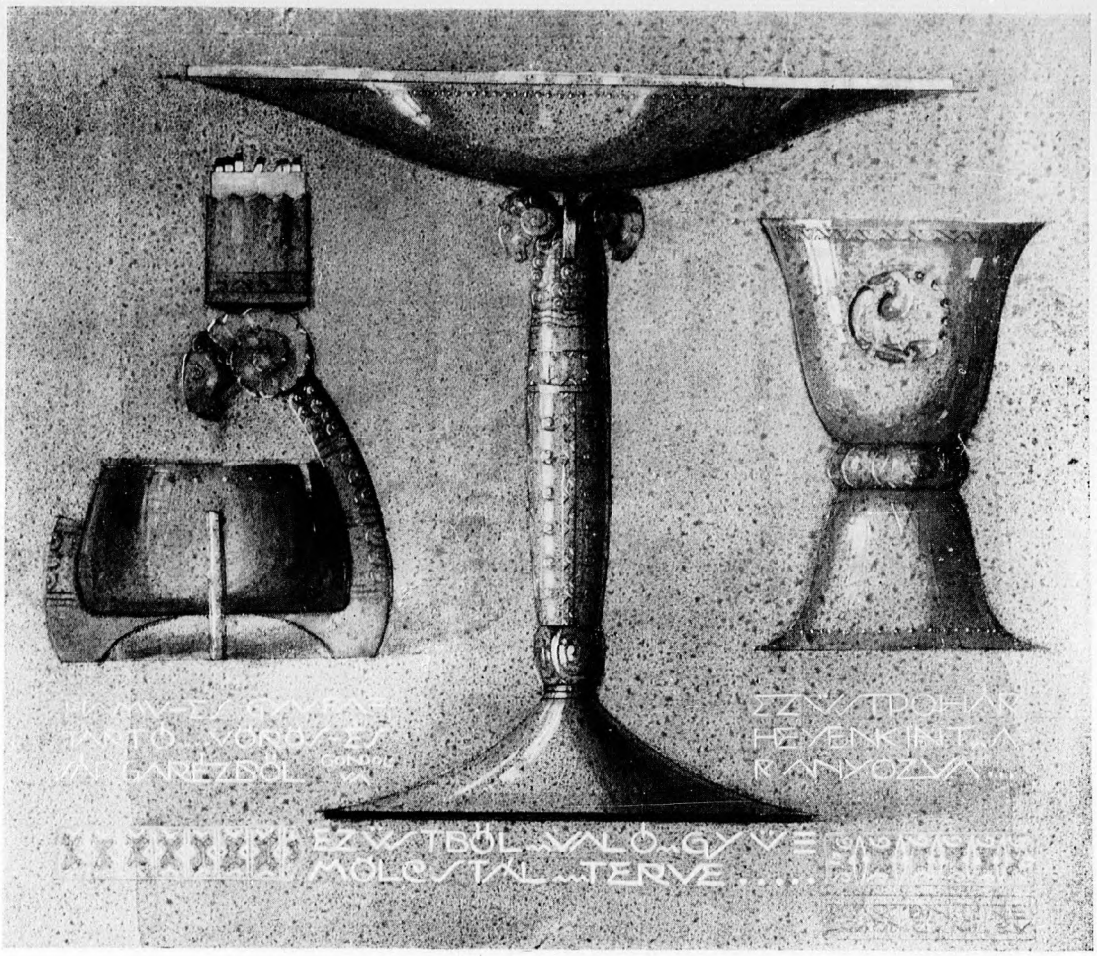

Dessins de Márton Imre Coffret à bijoux en cuivre repoussé — Design for jewelcase in hammered copper by Márton Imre.

ban. Ám dolgozzék ember, munkálkodjék a gép, vagy együtt a kettő, — ujat alkotni, frisset teremteni a céljuk.

A hatásra való erős törekvést, a festői benyomások keltését és az anyag szépségének a fokozását ujonnan keletkezett és felfedezett patinák és szinezések segélyével érik el, amiknek titkait féltékenyen őrzik az egyes műhelyek. De az anyag megmunkálásában és technikai kivitelében is vannak oly mesterfogások, amikkel meg lehet sokszorozni a hatást. Az egyéniségre való törekvés nemcsak a tervezésben nyilatkozik meg, hanem a kivitelben is olyan jellegzetessé kezd válni, hogy sokszor igen örvendetesen és első pillanatra már rá lehet mondani, hogy honnan került ki, melyik műhelyben készitették a munkát. Az egyéniség hangsulyozásával együtt jár aztán a művészi törekvés is és jól eső érzéssel tapasztalhatjuk, hogy bárhová nézzünk is, majd mindenütt látjuk, hogy a szép fogalma elengedhetetlen föltétel lett mindenütt, — a legigénytelenebb hamutartónál épen ugy, mint a kályha előtt fekvő piszkáló-vasnál stb. stb.

Az egyszerre feltünt és alkalmazott fémdomboritások, mint pl. modern butorveretek, a mindinkább tért hóditó fémből való portálok, a kávéházak ékitését előmozditó különféle veretek, kandallók, a modern rézvázák és virágtartók gyakori alkalmazásával, a fémiparnak művészi irányba kellett terelődnie, hogy bele illjék a többi berendezési tárgy elegáns tömegébe. Ma már nem ritka eset, hogy egyes épületek fémmunkáira vagyonokat költenek és a csillártól kezdve mindenre, még az utolsó kilincsre is rá van nyomva a művészi bélyeg. És a közel jövő sokszorta hangosabban fogja megkövetelni, hogy mindenben és mindenütt művészi izlés nyilatkozzék meg. Mert lejárt már az idő, amikor egy ötvös vagy műlakatos el-elkészitett egy a gyakorlat szerezte mesterfogásokkal agyonkinzott ugynevezett sikerült munkát, amelyekről azonban a leggyakrabban hiányzott a művészi izlés és tisztán csak az ügyes mesterember szorgalma és bámulatos türelme beszélt fennhangon.

A külföld, itt különösen Németországról lehet a legtöbbet beszélni, — nem szólva Angliának megdöbbentő fölényéről, — hatalmas ugrásokkal van elől a fémiparban. Óriási gárdája Németország tervezőművészeinek irányitja az egyes műhelyek termeléseit és nem egy nagy névnek adnak kenyeret az ugynevezett „Kunstgewerbliche Metallwerkstättek." Ezek a műhelyek a szoba és lakás tárgyainak gyártására, az idegenforgalom követelte emléktárgyak tömeges előállitására, a sportegyletek dijainak, mint verseny- és vándordijak és minden más nemes és nem nemes fémből előállitható egyéb iparművészeti követelmény

Gyümölcstál ezüstből. Ezüstpohár helyenként aranyozva. Hamu- és gyufatartó, vörös- és sárgarézből. Márton Imre tervei. — Obstschalen in Silber. Silberg'as. vergoldet. Aschen- u. Streichholzbehälter in Messing und Kupfer. Entwürfen von Márton Imre.

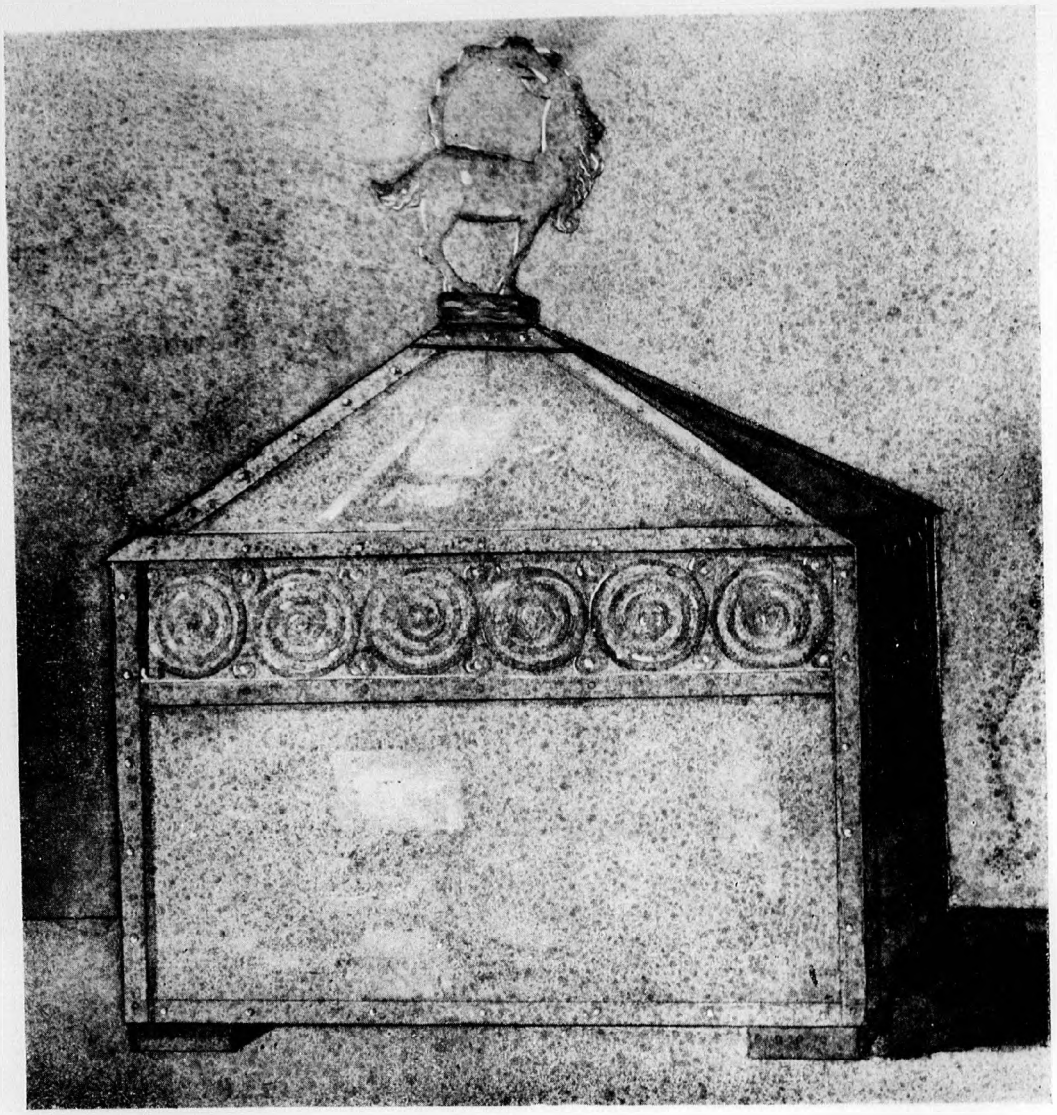

Fruitier en Argent. Verre en Argent doré. Cendrier et Porte-allumelle en cuine rouge et jaune. Dessins de Márton Imre. — Fruit dish in Silver. Silver Glass party gilded. Ash tray in red or yellow copper. Designed by Márton Imre.

kielégitésére alakultak és majd minden nagyobb városban szép számmal prosperálnak. Mi e téren még meglehetős hátul kullogunk, azonban örvendetes jelek azt mutatják, hogy nem egy törekvő fiatal magyar, — akik ma még kénytelenek taposni a külföldi rögeket, nem is olyan nagyon nagy idő mulva itthon is találhat majd kenyeret és érvényesülést. Mert mintha valami forrongásfélét észlelhetnénk, mintha lázas keresés, kutatás és hatalmas megfeszitett munka folyna nálunk is már? Valami olyasféle van a levegőben . . .

Németországban München a fémipar-művészet igéretföldje. Itt láthatjuk a legszebb csillárokat és itt van a legszebb szerepe a jó öreg kalapácsnak, melynek alkotásait aztán széles Németországban mindenütt és nálunk is nem egy boltban láthatjuk. Látunk hatalmas vörösrézedényeket, amiknek formai szépségeit igazán érdekessé teszi a sürü kalapálás és az itt-ott mintegy véletlenül alkalmazott domboritott pontocskák. Hogy az érdekességet fokozzák, a patina vibráló szépségét még jobban kitüntessék, egyes helyeket a motivumok belsejében zománccal töltenek ki. Ujabban a vasnak adtak rendkivül nagy szerepet ott kint. A legszebb és legeredetibb csillárok, irókészletek, kazetták, gyertyatartók stb. vasból készülnek és ez az igénytelen anyag szalonképes lett már a legelőkelőbb helyeken is. Ott van vendéglőikben, kávéházaikban, uriszobáikban, sőt szalonjaikba is bevonult. Igaz, hogy náluk a vasnak ez a kultusza régi traditiókon alapul, de a mostani szerepe és megmunkálási módja teljesen uj. A vörös és sárgaréznél megszünt az eredeti szin erős hangsulyozása és a fénylést és ragyogást hol patinákkal teszik nemesebbé, hol meg összeházasitják és egymás mellett szerepeltetik azokat.

A technikájuk majdnem befejezett . . . motivumkincsük és diszitő elemeik azonban az unalmasságig ismétlődők, szegényesek és a majdnem kizárólagosan alkalmazott és unos-untalan előforduló csigavonalak már szinte boszantóak. Figurális motivumaik majd mindenütt szarvas, zerge, exotikus madarak és virágkoszorus kövér kis amorettecskék meg olyan kedves ismerőseinkké válnak, hogy szinte mindenfelé belé-jük botlunk. Népies motivumaikat ugy látszik nem

Márton Imre tervei. Násfok. — Entwürfen von Márton Imre. Ohrgehänge. — Dessins de Márton Imre. Pendants d'oreille. — Designed by Márton Imre. Earrings.

kultiválják annyira, mint mi, vagy a szláv népek, bár már a müncheni keramiai tárgyakon kezdik felhasználni és nem egyszer egypár fazekuk első pillanatra olyan magyarosan hatnak, mintha valamelyik gömöri fazekas cifrázta volna azokat.

Mig Münchent mondom a művészi törekvések városa, aminthogy az Isar menti Athént mintegy predesztinálják erre a mult hagyományai, addig a nagy Berlin fémiparából majdnem hiányzik a művészet. Az északnémet temperamentuma inkább a massziv monumentálitásokat termeli és nem nagyon tartják szem előtt, hogy igen gyakran az erszény csak fizet és a sziv az, amely vásárol. Ám az ugynevezett „Massenartikel"-ek nagy tömegekben ugyszólván Berlin termeléséből kerülnek ki a világpiacra. Dresda és Nürnberg fémiparművészetéről is sok szépet lehetne beszélni. Hanau, Pforzheim, Düsseldorf gyárai meg elárasztják a világot az ő ismert dolgaikkal.

Erről nagyon sokat lehetne még összeirni, még igen sok és megszivlelendőket lehetne beszélni, de majd máskor talán . . .

Most csak utalva a mi dicső multunkra, arra az időre, amikor hozzánk jöttek bámulni ötvöseink remekeit, amikor Mátyás király udvarában voltak a világ legügyesebb fémművesei, Rimaszombat, Kolozsvár céheire . . . és méltányolva a jelen szépen indult törekvéseit, azzal végzem, hogy bár feltámadna mielőbb modern köntösben az a dicső kor nálunk is, amikor irigykedve néznek majd bennünket azok, akiknek volt egyidőben okuk, miért irigykedni.

Márton Imre.

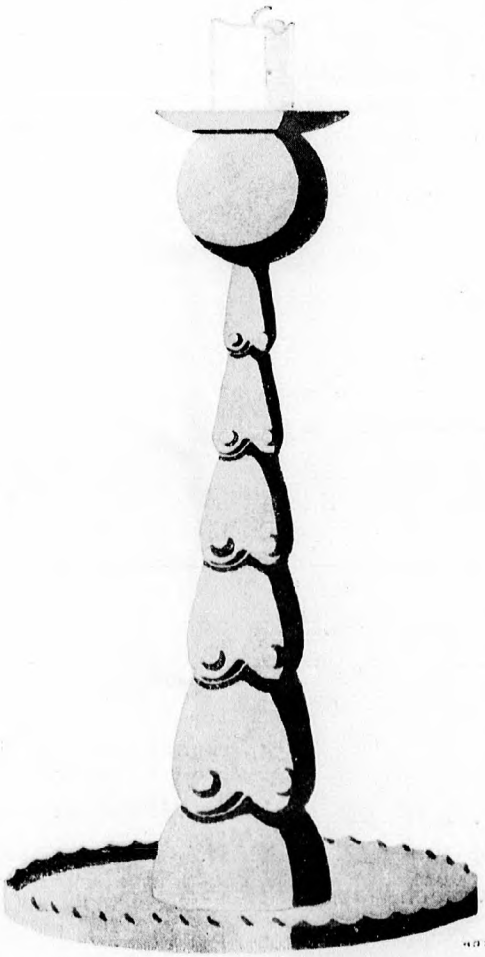

Hazai A. tervezetei, Gyertyatartó fémből. — Entwürfe von Hazay A. Leuchter aus Metall. — Dessins de A. Hazay. Chandelier en métal. — Designed by A. Hazay. Design. for a metal chandelier.

A SZÉKESFŐVÁROS IPAR-RAJZISKOLÁJA.

Messzire rikitós sárga plakátok vannak kopófélben az utcasarkokon és a keritéseken. Ezek utján tudjuk már hetek óta, hogy a székesfővárosi iparrajziskola a Verpeléti-ut 3. száma alá helyezte át szövőipari tanműhelyét. E látszólag jelentéktelen hurcolkodási mozzanat mögött azonban van valami, ennél sokkal fontosabb, amit a rikitó sárga plakát nem árul el. A szövőipari tanműhelylyel ugyanis a régi ipar-rajziskolának ujabban szervezett és részben még kisérleti éveiket élő tanfolyamai is uj födél alá jutottak. Ezek a tanfolyamok, a hozzájuk tartozó tanonc-otthonnal bővülve, a Verpeléti-uti ötemeletes bérháznak iskolai célokra többé-kevésbbé átalakitott helyiségeit egészen megtöltik. Az ily módon megosztott iskola, bár a sikeres munka számos alapföltételét, a higienikus helyiségeket, a modern szakiskolához méltó szertárakat és az üzemek lebonyolitásához szükséges felszereléseket ma még nélkülözni kénytelen, de iparfejlesztésünknek már most is számottevő tényezője. De még inkább azzá lesz, ha folytatólagos fejlődése eddigi arányait megtartja. Mert a Verpeléti-ut ipar-rajziskolája a műipari képzést gyakorló műhelyek bevonásával oldja meg. A mestere műhelyében, a géppel konkurráló munkában eltompult kezdő iparosnak olyan műhelyeket bocsájt rendelkezésére, melyekben ipari szakösmereteit műipari tudássá fejlesztheti. Eddig az asztalos-műhely és a gépipari szakműhely vannak üzemben, berendezés alatt áll a beton-munkások, szerelők és a fémiparosok tanműhelye. Az iskola régi Oroszlán-utcai épületében a sokszorositók, üvegfestők és a keramikusok, a Rádai-utcai épületben pedig a könyvkötők tanműhelye és a nők iparművészeti munkaterme igyekszik műipari szakoktatás kultur-programját diadalra vinni. Szinte csodálatos, hogy itt a szemünk láttára és mégis láthatatlanul ekkorává nőtt ez az iskola. Évek óta négy-ötszáz képzett iparos az egyetlen, de a legjelentősebb eredmény, amelyet felmutat. Művészi, paedagogiai és ipari szempontból érdekes és egyéni működése csak a beavatottak előtt ismeretes. Az a hir, hogy ez év tavaszán ezt a működését nagyobb szabásu kiállitás keretében szándékozik bemutatni, bizonyára föl fogja kelteni mindazok érdeklődését, akik ipari életünknek a közel mult években tapasztalt megélénkülésének okait tanulmányozzák.

□□□

HIREK

IPARMŰVÉSZETI KIÁLLITÁS KOLOZSVÁROTT. Az Iparművészeti Társulat vidéki kiállitásainak sorában most a kolozsvári kiállitás következik. E kiállitást az Iparművészeti Társulat közreműködésével a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara s a kolozsvári ipartestület rendezi. A kiállitási bizottság elnöke Pákey Lajos iparmuzeumi igazgató. A kiállitást szeptember havában nyitják meg.

Az „IPARMŰVÉSZETI MUZEUMBAN" mult szombaton nyitották meg ünnepélyesen azon ujabb szerzemények kiállitását, melyeket a legutóbbi külföldi aukciókon méregdrága pénzen összevásároltak.

Legközelebbi számunkban bővebben fogunk velük foglalkozni.

PROFESSOR JOS. HOFFMANN, a „Wiener Werkstätte" utján 11 db eredeti fényképfelvételt küldött lapunknak, melyeket legközelebbi számunkban fogunk közreadni.

A felvételek az „Oesterreichisches Museum für Kunst u. Industrie"-ben rendezett kiállitásról készültek, melyet bővebben fogunk kommentálni. Örömmel konstatáljuk, hogy a mi lapunk a magyar lapok közül az első, melyet a Wiener Werkstätte azzal tisztelt meg, hogy munkáinak eredeti felvételeit abban közreadja.

A LAKÁSMŰVÉSZETI KIÁLLITÁS, melyről fentebb bővebb ismertetést adunk, vége felé közeledik. Nem sokára bezárják, hogy helyet csináljanak az utána következőnek.

Ha a látogatók számát tekintjük, meglehetősen meg lehetnek a rendezők az eredménynyel elégeeve, sőt mint halljuk, vásárló is szép számmal akadt.

Az erkölcsi siker sajnos már nem annyira kielégitő. Ha valaki butorgyártásunk niveaujára kizárólag ebből a kiállitásból akarna következtetni, meglehetősen helytelen utakon járna. Ha pedig a művelt nyugat hasonló jellegü kiállitásaival próbálna összehasonlitásokat tenni, ugy ez nagyon szomoruan végződne reánk nézve, holott ezen a téren igazán nincsen okunk a szégyenkezésre.

A baj oka azt hiszem, másutt keresendő, és alighanem meg is található. Ugyanis nem tudom miért, de amikor ott fent jártam a kiállitáson, hiányzott nagyon valami, illetőleg valaki. Azaz, hogy többes számban beszéljek, hiányoztak nekem nevek. Még pedig sok és jó nevek. Kerestem jobbra, kerestem balra, de sehol sem találtam meg azokat a jó hangzásu, jó nevü interieuristákat, illetve azoknak legnagyobb részét, akiknek pedig onnan nem lett volna szabad hiányozni.

Hiányoztak a lakásberendezéssel foglalkozó legnagyobb cégeink is, csaknem egytől-egyig. Tisztelet azon többi nemes ambiciójú iparosoknak, akik igyekeztek pótolni őket, de mégis miért kellett éppen azoknak hiányozni, akik legszámottevőbbek e téren és nagyobb áldozatra is képesek?

A legközelebbi, ezt követő lakásberendezési kiállitáson keresem majd a választ a felvetett kérdésre, s remélem, hogy meg is fogom találni s akkor majd hiszem, hogy nemcsak anyagi, hanem erkölcsi sikerről is lehet majd beszámolni.

PÁLYÁZATOK

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY.

Alanti Debrecen szabad kir. város épülő bérpalotájában létesitendő földszinti alaprajz szerinti kávéház berendezésére ezennel nyilvános pályázatot hirdetünk, következő feltételek mellett:

A pályázaton résztvevő csak magyar iparművészek, műépitészek, tervezők és rajzolók saját izlésük és intenciójuk szerinti stylben legalább 2 szines perspektivikus aquarell, vagy pastellt, továbbá a berendezés egyéb belső és külső részeit feltüntető kellő számu skiccel és ortogonális rajzokkal, zárt jeligés leveleikben foglalt körülirással, valamint az elrendezést feltüntető pontos alaprajzzal pályázzanak.

A berendezés bármely szokványos hazai vagy külföldi keményfa furnirozással készül matt, tömitett vagy félfényes kivitelben, mig a kárpitos-munka, moquett- vagy valódi bőrbevonattal gondolandó.

Szobrász-, fém- és kőfaragó-munka szolid, hatásos és nem drága kivitelben terveztetik.

A pályázatok a mellékelt jeligés levelekkel együtt legkésőbb 1912 március 15-ig lapunk kiadóhivatalába beadandók, mivel később érkezett ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

A pályázatok elbirálását az Interieur szerkesztősége a Művészház művészeti egyesületre bizta, mely a zsüribe Iványi-Grünwald Béla művészeti alelnököt, dr. Rózsa Miklós művészeti igazgatót, Lajta Béla műépitészt és Jaschik Álmos festőművészt, iparrajziskolai tanárt delegálta, mig a szerkesztőség a maga részéről Czakó Elemér dr.-t az Iparmüvészeti iskola igazgatóját, Nagy Endre irót, Aczél Géza Debrecen szab. kir. város főmérnökét kérte fel, kikhez Kovács Béla szerkesztő csatlakozik.

A pályázat dija 100 darab (10 koronás) arany, — mely a zsüri tagjai által szótöbbséggel vagy egyhangulag itélt legjobb műnek fog utalványoztatni.

Ezen első dij által kitüntetett, illetőleg pályanyertes mű fényképei az összes külföldi iparművészeti és művészet szakmával foglalkozó lapoknak közlés végett meg fognak küldetni.

A pályanyertes mű a kiadóhivatal kizárólagos tulajdona marad, amelyet kivitelre felhasználhat, vagy felhasználtathat, vagy bármely más módon értékesithet.

A többi tervekre nézve fentartja magának a kiadóhivatal azon jogát, hogy azokat 150, azaz egyszázötven kor.-ért megvásárolhassa, illetőleg megtarthassa és felhasználhassa, vagy bármely más uton értékithesse.

A kiadóhivatal kötelezi magát az összes beérkezett terveket, melyek e lap niveaujának megfelelnek, saját költségén a tervező megnevezésével sokszorositani és lapjában közölni. Az összes beérkezett tervek a Művészházban ki fognak állittatni.

Azon esetben, ha a zsüri az első dij odaitélésére egyik művet sem tartja alkalmasnak, ugy joga van a viszonylag legjobbnak itélt tervet az első dij helyett ötven aranyig (500 K.) terjedhető dijjal megjutalmazni és az első dij kiadására uj pályázatot kitüzni.

A szerkesztőség.

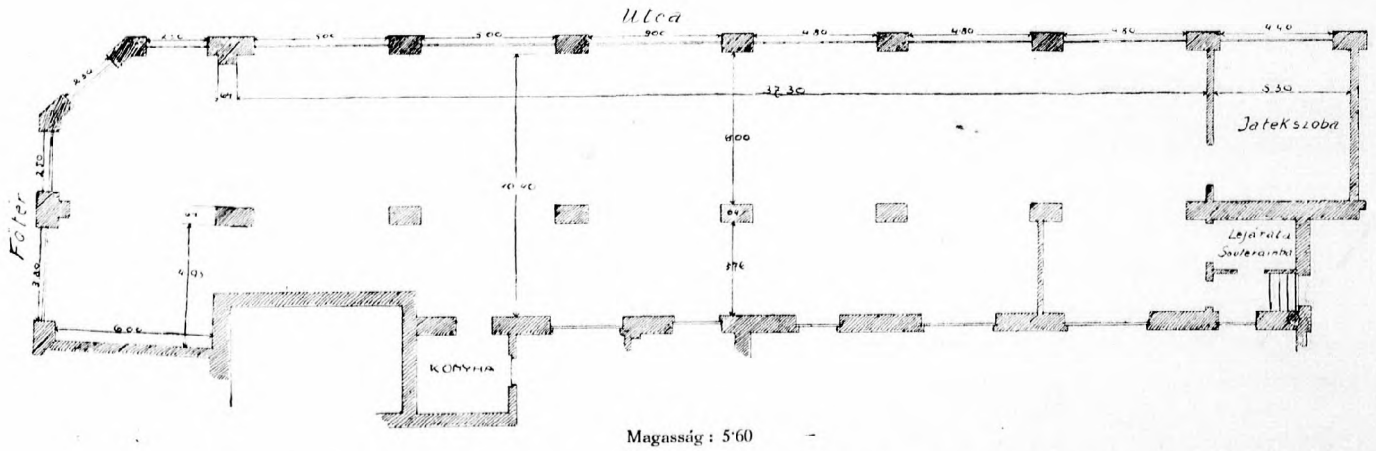

Magasság: 5·60

Kávéházberendezési tervpályázat, Debrecen város palotájában. — Preiscourent für Einrichtung eines Kaffees in dem Palais der Stadt Debrecen. — Concours de dessins pour installation d'un café à Debrecen. — Competitive design for installation of a café in Debrecen.

KÁVÉHÁZ

A KÁVÉHÁZ, MINT AZ IPARFEJLESZTÉS ESZKÖZE.

A budapesti kávéház, a főváros lakosságának ez a legkedvesebb tanyája, az utóbbi időben igen sürün szerepel a napi és heti lapok hasábjain. Leirják az egyes üzletek külsejét, belsejét, ismertetik a tulajdonost, a vendégeket, még az üzletvitel belső dolgait is nyilvánosan pertraktálják: csak éppen komoly oldaláról nem méltatják a kávéházat és a kávéházi életet: abból a szempontból, hogy mennyire előmozditja az ipar és kereskedelem fejlődését.

Megkisérlem erről néhány sorban megemlékezni. Fejtegetésem természetesen nem ölelheti föl az egész

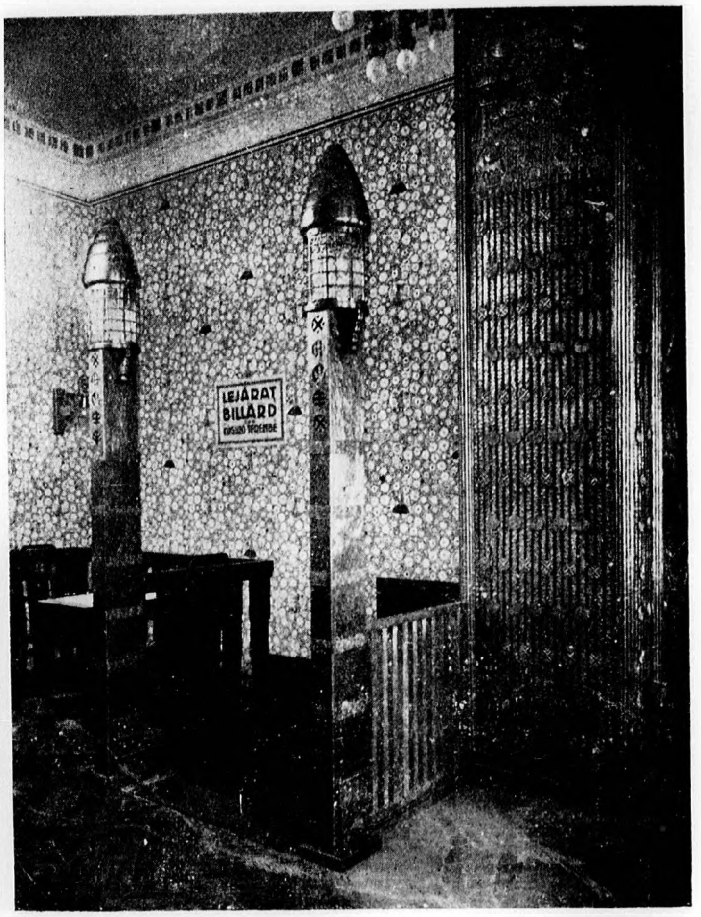

Részletek az ujonnan berendezett Emke kávéházból. Tervezték: Reiner és Skutetzky műépitészek. — Aufnahmen vom den neueingerichteten „Caffe Emke." Entworfen von Architekten Reiner und Skutetzky. — Dessius des Architectes Reiner et Skutecky. Parties de la nouvelle installations du café „Emke". — Parts of the new installation of the café „Emke". Design by the Architects Reiner and Skutecky.

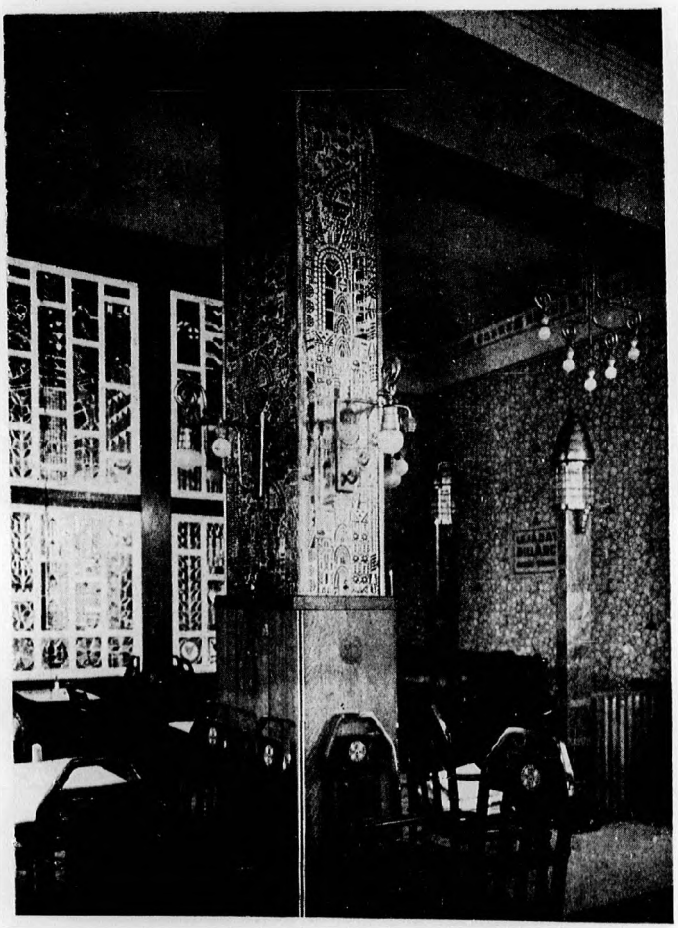

Részletek az ujonnan berendezett Emke kávéházból. Tervezték: Reiner és Skutetzky műépitészek. — Aufnahmen von dem neueingerichteten „Caffe Emke". Entworfen von Architekten Reiner und Skutetzky. — Dessins des Architectes Reiner et Skutecky. Parties de la nouvelle installation du café Emke. — Parts of the new installation of the café „Emke". Designed by the Architects Reiner and Skutecky.

anyagot, mert hiszen erről a kérdésről oly sokat lehetne beszélni és irni, hogy szük volna az a tér, amely a t. szerkesztő ur jóvoltából rendelkezésemre áll. De talán az elmondandók is elégségesek lesznek arra, hogy a kávéházi iparról elterjedt és sokszor hangoztatott azt a véleményt, hogy az nem produktiv ipar, hanem ellenkezőleg: a termelő osztályoknak nem kivánatos alkalmat nyujt a költekezésre — megdöntsék, vagy legalább megerőtlenitsék.

A kávéházi ipar mindenekelőtt majdnem az összes iparágakat foglalkoztatja. Egy modern kávéház berendezésében részt vesz — hogy csak a fontosabb iparágakat emlitsem — a műépitő, az épitőmester, a festő, a kárpitos, az asztalos, a lakatos, a mázoló,

A „New-York" kávéház karzatainak uj berendezése. Tervezte: Kozma Lajos. — Die neu eingerichteten Gallerien des Caffé's „New-York". Entwurfe von Ludwig Kozma.

Nouvelle installation de la Gallerie du café „New-York". Architecte Louis Kozma. — Decorative scheme for the Gallery of the Café „New-York". Designed by Kozma Lajos.

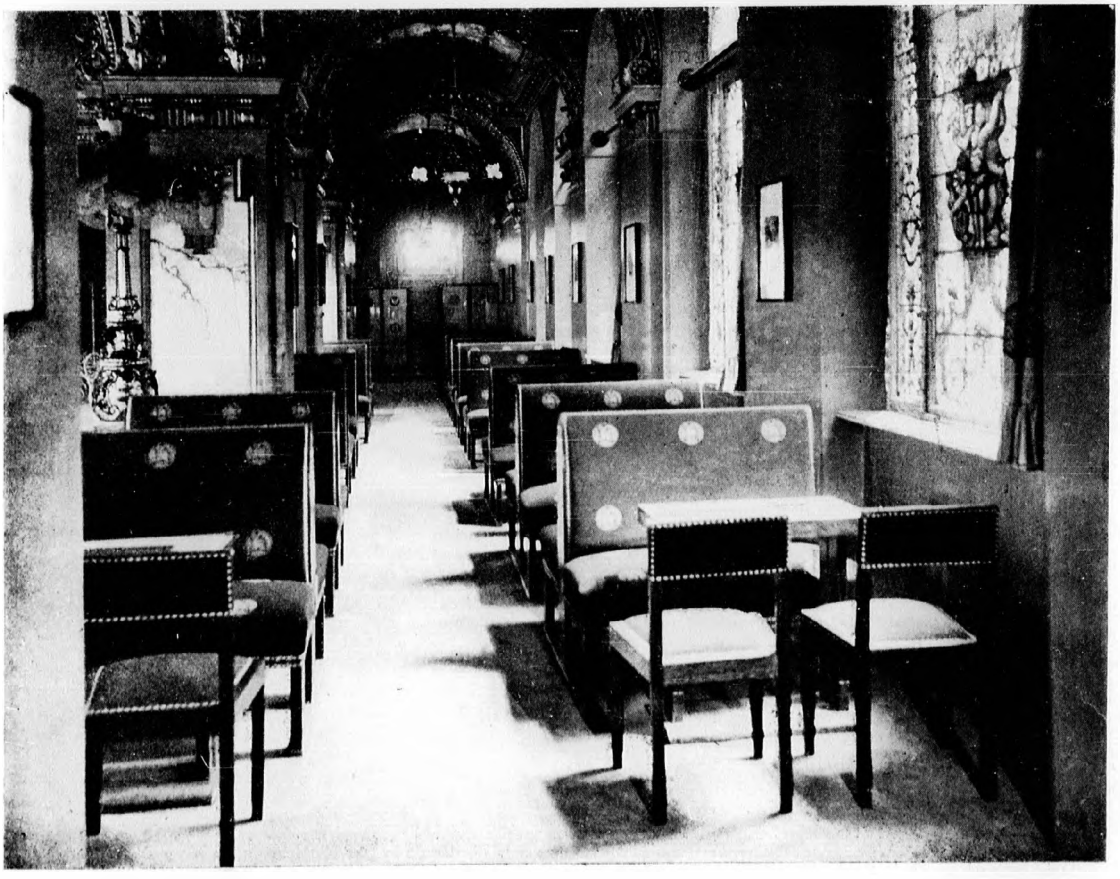

A „New-York" kávéház karzatainak uj berendezése. Tervezte: Kozma Lajos — Die neu eingerichteten Gallerien des Caffé's „New-York". Entwurfe v. Ludwig Kozma.

Nouvelle installation de la Gallerie du café „New-York" Architecte Louis Kozma. — Decorative scheme for the Gallery of the Café „New-York" Designed by Kozma Lajos.

Részletek az ujonnan berendezett Emke kávéházból. Tervezték: Reiner és Skutetzky műépitészek. — Aufnahmen von dem neueingerichteten „Caffe Emke". Entworfen von Architekten Reiner und Skutetzky. — Dessins des Architectes Reiner et Skutecky. Partiés de la nouvelle installation du café „Emke." — Parts of the new installation of the café „Emke". Design by the Architects Reiner and Skutecky.

hatása nyilvánul meg abban, hogy e két iparág termékei bátran fölvehetik a versenyt a külföldi ipar hasonló termékeivel.

A kávéházi ipar a művészet és az irodalom hathatós pártfogója. Munkát ad a festészeknek és szobrászoknak, a zenét megkedvelteti a publikummal és csak az nem tudja, aki nem akarja, hogy a hirlapirodalom mai fejlettsége igen sokat, talán mindent a kávéházaknak köszönhet.

Befejezem ezt a rövid elmefuttatást vagyis inkább vázlatot, amely a fölvetett kérdést ki nem meriti, de talán anyagot szolgáltat arra, hogy belőle e lap hasábjain kimeritő és hasznos vita fejlődjék. (M.)

az üveges, a bádogos, a parkétás, a vizvezeték-, gáz- és villamos-berendező. A fölszerelési tárgyak szállitásában szerepet visz: a porcellán-, üveg-, ezüstárugyáros, a butorkészitő. Egy teljesen különálló iparág, a tekeasztal-készités egyedül a kávéházakban találja fogyasztóit.

És a fölsorolt — hiányosan fölsorolt — iparágak nem szolgáltathatják a kávéházak részére sem anyagban, sem kivitelben azt, amit máskülönben termelnek és szállitanak. Itt különleges munkákról van szó, olyan berendezésekről, amelyek állandóan a nagy nyilvánosság ezernyi szeme előtt állanak; az iparos és gyáros tehát kénytelen arra törekedni, hogy ujat és szépet alkosson, hogy tehát iparát fejlessze, tökéletesitse. Végeredményben tehát a kávéházi ipar olyan szolgálatokat tesz a hazai iparnak, amely jóval fölötte áll minden hivatalos és nem hivatalos gyámkodásnak.

És mit szóljak az ételek és italok ama sok százra menő fajáról, amely a kávéházak révén kerül forgalomba? E téren tüzetes felsorolást adni teljességgel lehetetlen, de elég annyit is mondanom, hogy két igen számot tevő magyar iparágnak: a likör- és pezsgőgyártásnak a kávéházak a legfőbb támaszai és a kávéházi ipar fejlesztő

AZ UJ EMKE KÁVÉHÁZ.

Tervezték: Skutetzky és Reiner építészek.

Az első impressió kissé idegenszerü, a budapesti ember, ki a kávéházat, különösen a budapesti kávéházat, már mint tipust ismeri, keres és nem talál és talál, amit nem keresett. Minden uj és minden szokatlan.

Állapitsuk meg tehát, hogy kiváncsiságunk (mert kiváncsian vártuk a helyiséget, mint minden komoly

Részletek az ujonnan berendezett Emke kávéházból. Tervezték: Reiner és Skutetzky műépitészek. — Aufnahmen von dem neueingerichteten „Caffe Emke". Entworfen von Architekten Reiner und Skutetzky. — Dessins des Architectes Reiner et Skutecky. Partiés de la nouvelle installation du café „Emke". — Parts of the new installation of the café „Emke". Design by the Architects Reiner and Skutecky.

művészi eseményt) jogosult volt. És ha nem fogunk mindent kritika nélkül elismerni, egyet eleve kell hangsulyozni, hogy a tervezők, kik először állottak ilynemű feladat megoldása előtt, technikai szempontból fényes tanujelét adták szaktudásuknak és körültekintésüknek. A szerkezet és a szerkezeti vezette őket a művésziekben is. — Nem látunk hazug művészetet, fémet gipszből vagy más convencionális maskirozást. Általában szinte félve kerültek minden hagyományost. Ez irányzat teszi aparttá, egyénivé, sajátossá e helyet, — egyes részleteknek pedig rendkivüli bájt kölcsönöz, bájt, mely csak annyira egyéni, művészi alkotásoknál található.

Menu-kártya az „Emke" kávéházból. Tervezte: Földes Imre.— Menukarten vom „Caffe Emke". Entworfen von Földes Imre. — Carte de Menu du Café „Emke". Dessin de mr. Földes Imre. — Design for a „Menu" for the café „Emke", by Földes Imre.

Ha ily szempontból vizsgáljuk a helyiséget, ugy elsősorban a famunkák fogják le érdeklődésünket. Itt minden egyesül: A tölgyfa nyugodt struktúrája, a kivitel rendkivüli pontossága, a tervezeti rajz látszólagos egyszerüségének minden raffinementját teljes tökéletességgel domboritja ki. Betetézi mindezt a leheletszerüségig finom szinezése a fának, valamint a faragási munka, mely részleteinek gazdagságával és sokféleségével a tervezők invenciójának bőségét árulja el. Igen helyesnek véljük, hogy a tervezők aránylag nem magas helyiségben a fali burkolatokat nem hozták fel a hagyományos 2 méter magasságig. Ezzel szemben terjedelemben is, formára is tulbőnek találjuk a szélfogó bejárót, melyből különben a helyiségben egy darab is teljesen elegendő lett volna. Szinezés szempontjából igen jól hat még az ablakfülkék vakitó fehérsége és az asztalok és székek szürke tónusa.

A famunkákkal teljes harmóniában, szinhatásukat mintegy befejezve, feltétlen elsőranguak a kávéház fémmunkái. A csillárok, kandallók, tükörkeretek, fogasok stb. A csillárok minden felesleges ciráda nélkül, tisztán a világitási effektus teljes kihasználását hirdetik, oly elvet, melyet ujabb időben már többször és igen helyesen követtek. Ha a famunkák aránylag sok sima felületet mutatnak, a csillárok pedig a szolid puritánság jelképei, a kandallók ezekkel ellentétben oly gazdagok, hogy, ha szinük nem volna oly sötét, a kávéház csipkéinek nevezhetnők.

Részletek az ujonnan berendezett Emke kávéházból. Tervezték: Reiner és Skutetzky műépitészek. — Aufnahmen von dem neueingerichteten „Caffe Emke". Entworfen von Architekten Reiner und Skutetzky. — Dessins des Architectes Reiner et Skutecky. Parties de la nouvelle installations du café „Emke". — Parts of the new installation of the café „Emke". Design by the Architects Reiner and Skutecky.

nánt összeköti az ezüstös ólomszalag. Ugy érezzük, hogy a falfelületnek is meg lehetne adni ez egységet egy összekötő alapszin behozatalával.

Figyelmet érdemelnek a kávéház egyéb helyiségei is. A fehér terem rendkivül hangulatos. Az összkomposició itt sikerült legjobban. A souterrain helyiségek érdekesen kiegészitik a kávéház felső helyiségeit.

A belső lejáró rendkivül szép; az utcára való külön kijárat ellenben zeg-zugos. Helyes érzékkel van megválasztva az alsó helyiségek falburkolati anyaga: vörös fenyő, mely szinével és erezetével egyrészt, tiszta kidolgozásával másrészt, szinte meglepően szép hatást gyakorol. Keveselnünk kell azonban ugy az alsó, valamint a felső helyiségben is a tükör-felület alkalmazását.

Az ornamentika teljes győzedelmét hirdetik e munkák zamatos, magyaros dusgazdagságukkal. A tervezők egész teljességében kihasználták az alkalmat, mely a szükségszerüen áttört felület kiképzéséből adódott és munkájuk fényesen sikerült minden aprólékos részletezés dacára, vagy éppen ebből kifolyólag nyugodt, elegáns felületet kaptak. Ugyanez lehetett a vezérelv a kávéház többi felületének művészi kiképzésénél is. Ugyanez a mozaikszerüen összerakott ornamentika látható a vasoszlopokat burkoló üvegfelületen, ugyanez a festésnél. Ez utóbbiakat kritizálta meg a budapesti publikum és valljuk be, némi joggal. Az a nyugodtság, az az elegancia, mely a kávéház többi dolgait jellemzi, itt teljességében hiányzik. Ez a diszités sem szinfolt, sem rajz szempontjából nem elégiti ki. Látszik, hogy az épitészek érezték, hogy a burkolatok és a bútor tompitott szinezése megkivánja helyes ellentétül az élénk falat. Az elv helyes. Ám megvalósitani csak annál a pár festménynél tudták, melyeket Földes Imre festőművész beletervezett a tükörfalakra és szélfogó fülkékbe. Sikerült még ez az elv a szines üvegeknél, ahol a foltszerüséget egységes átkötés gya-

És most, hogy e helyiségeket alaposabban vettük szemügyre, bevalljuk, hogy az első pillanat hatása megváltozott, az idegenszerüség helyébe jóleső öröm lépett. Örülünk, hogy szép fővárosunk gazdagabb lett ismét egy helylyel, ahol művészetet élvezhetünk. Örülünk, hogy a budapesti polgárság ily művészi feladatok kivitelét lehetővé és szükségessé teszi. Örülünk, hogy a fiatal magyar művészgárda ismét

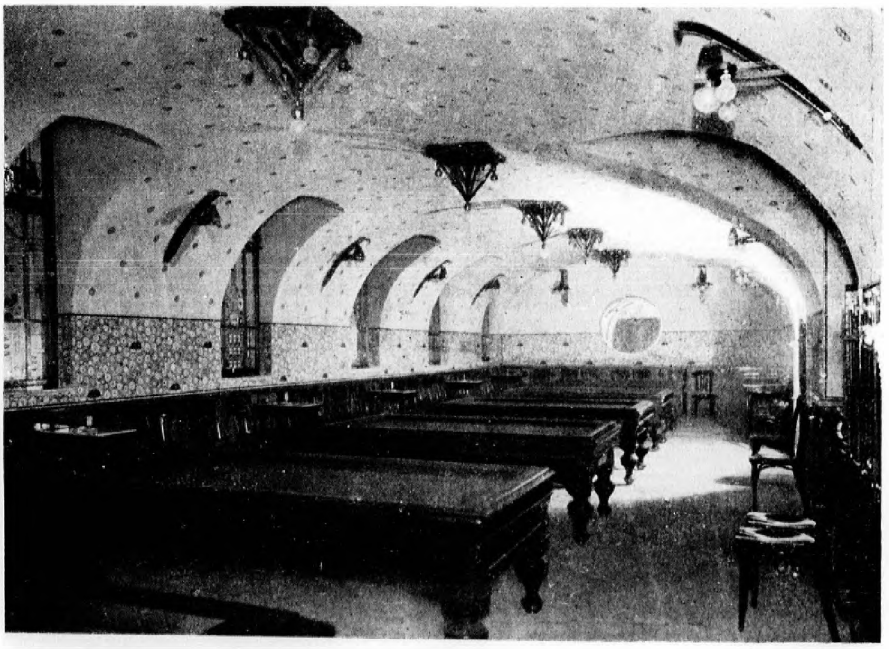

Részletek az ujonnan berendezett Emke kávéházból. Tervezték: Reiner és Skutetzky műépitészek. — Aufnahmen von dem neueingerichteten „Caffe Emke". Entworfen von Architekten Reiner und Skutetzky. — Dessins des Architectes Reiner et Skutecky. Parties de la nouvelle installations du café „Emke". — Parts of the new installation of the café „Emke". Design by the Architects Reiner and Skutecky.

két oly művészszel gyarapodott, kik immár első munkájukkal megmutatták a modern magyar művészet diadalát Szivből kivánjuk, hogy a biztató kezdetnek meglegyen a kellő folytatása.

Róth Zsigmond, műépitész.

□□□

A KÁVÉHÁZAKRÓL.

Kávéházaink ma már nemcsak mint szórakozó helyek birnak nagy jelentőséggel és az ipar szempontjából játszanak jelentős szerepet, hanem a szakmaszerinti üzletek lebonyolitása nagyban emeli azok közgazdasági jelentőségét, társadalmi téren pedig a kevésbbé tehetős középosztály salonjait és zsurjait pótolják.

Némely kávéház közönsége majdnem teljesen egy szakmabeli foglalkozástüzőkből áll, mely annak mintegy speciális rendeltetést, némely helyt pedig tőzsdeszerü jelleget kölcsönöz.

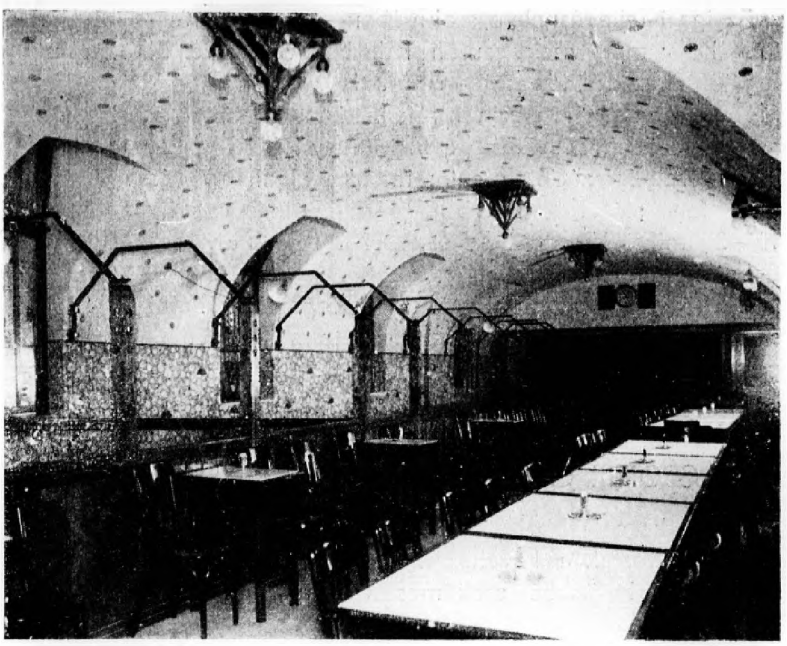

Részletek az ujonnan berendezett Emke kávéházból. Tervezték: Reiner és Skutetzky műépitészek. — Aufnahmen von den neueingerichteten „Caffe Emke". Entworfen von Architekten Reiner und Skutetzky. — Dessins des Architectes Reiner et Skutecky. Parties de la nouvelle installation du café „Emke". — Parts of the new installation of the café „Emke". Design by the Architects Reiner and Skutecky.

A jobbfajta zenéskávéházak, kivéve azokat, melyekben az utszéli szerelem tanyázik, a magyar zene szempontjából valóságos kulturmissziót töltenek be s pótolják nálunk a német Concert-Hallet és az angol Musik Hallt.

Nem megvetendő a kávéházak jelentősége társadalmi szempontból sem, mert az ott alakult jótékonycélu asztaltársaságok néha igen nemes tevékenységeket fejtenek ki és nem egy nemes elhatározás és nagy eszme született meg és indult hóditó utjára a kávéház márványasztala mellől. A mi speciális viszonyainknál fogva a kávéházi ismeretségek nagyban befolyásolják a házasságok, születések és válóperek statisztikáját is.

Ha a kávéházak mindezen fontos misszióját tekintjük, nem állithatjuk, hogy Budapesten sok volna a kávéház, különösen az olyan, amely a kor követelményének ugy kényelem, mint izlés és hygiénia szempontjából mindenben megfelelne.

Bár már a XVI., XVII. században lefektették mai kávésiparunk alapjait, sőt ezen iparunk a XVIII. században már egyike volt a legfejlettebbeknek Európában, mégis az akkori kávéházak csak szánalmas pipázó helynek tetszenének a mai kávéházi látogató szemében.

Még a mult századbeli jó öreg Török császár, Mátyás király, Báthory stb. sem voltak valami nagyon invitáló helyiségek.

Az első igazi modern kávéház, amely már szenzációszámba ment, ha jól emlékszem, a Fiume kávéház volt, melyet már kifejezett stylben épitettek és az ezutáni időkre esik egy pár igazán szép kávéház alapitása, mint az Edison, Baross, Japán, Abbazia, melyeknek megnyitása minden alkalommal nagy eseményszámba ment.

Ezen fejlődési procedura azután a Belvárosi és a New-York kávéházak megalapitásával el is érte tetőpontját és azóta, eltekintve egy pár igazán nemes, modern stylben berendezett kávéházat, a dekadencia a látszat ellenére is kétségtelen.

A budapesti kávésipartársulat most vásárolt bérháza. — Das von der Budapester Caffetier-Genossenschaft jetzt gekaufte Miethaus. — Maison formant actuellement la propriété de l'Association des propriétaires de Cafés de Budapest. — House now purchased by the Union of the Café Proprietors Budapest.

Az igazi fejlődésnek e szakmában — merem állitani, hogy még csak ezután kell bekövetkeznie. El fog jönni az az idő, amidőn nálunk is oly emberek fognak ezen a téren az uttörők közé állani, kik nagy anyagi tőkével rendelkeznek, vagy nagy tőkéjü pénz-, illetve érdekformációk megteremtésére alkalmasak és meg fog születni a kávéházpalota, mely csekély 15—25 millió korona befektetéssel is fényes dividendákat fog hozni.

Legközelebbi számunkban meg fogom próbálni szerény fantáziámmal a jövendő hatalmas kávéházpalotájának perspektiváját megrajzolni.

Kola.

□□□

KARÁCSONYI CIKKEK.

Ezelőtt komolyabb lapjaink csak tréfás karcolatokban foglalkoztak a kávéházak beléletével s többé, sőt inkább kevésbbé szellemes vicceket röpitettek róluk világgá.

Előfordult, hogy néha a felsőbb régiókból Molnár Ferenc, Heltai Jenő és a többi hasonló nagyság is leereszkedett a kis komédiák rovatáig, de komoly és főleg tárgyilagos cikket, melyek több hasában tisztán a kávéházak belső életével foglalkoznak, csak most az Urnak 1911. évében értünk meg, még hozzá a karácsony nagy ünnepén. Szó sincs róla, nagy dolog egy jó vastag ünnepi, pláne karácsonyi számot kihozni, hirdetni előre, hogy hány oldal, de nehéz abba olyan tartalmat önteni, amely irodalmilag is értékes, de főleg mindenkit érdekeljen.

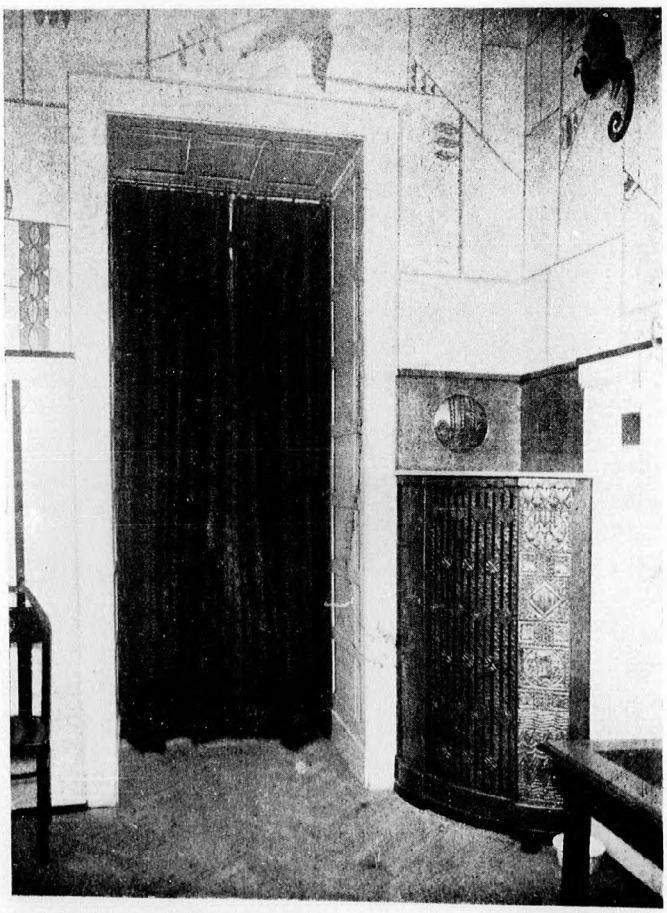

Részletek az ujonnan berendezett Emke kávéházból. Tervezték: Reiner és Skutetzky műépitészek. — Aufnahmen von den neueingerichteten „Caffe Emke". Entworfen von Architekten Reiner und Skutetzky. — Dessins des Architectes Reiner et Skutecky. Partie de la nouvelle installation du café „Emke". — Parts of the new installation of the café „Emke," Design by the Architects Reiner and Skutecky.

Már pedig nem érdekel ugy egy pesti embert semmi, mint a kávéházak beléletéről szóló hirek, de főleg pletykák.

Szóval a publikum érdeklődik, — amit nem egy kávés barátom már megfigyelt, — a vendégek is szivesen diskurálnak a kávéházakról — firtatnak intimitásokat, akik egyébként a szakmával semminemü összeköttetésben vagy nexusban nem állanak.

Bármennyire megtisztelő is ezen figyelem a napilapok részéről, reánk nézve azonban hasznosnak éppenséggel nem mondható.

Mi előnye lehet abból p. o. Blitz kollegának, ha az ő házigazdája megtudja, hogy a szemben levő Talabér kávés 8000 koronával több házbért fizet, mint ő . . Ha jó a bérlet és B. fizethet pontosan, ugy a háziur nem tehet semmit, azonban csendben készül arra az időre, ha a bérlő a szerződés hosszabbitását kérné, vagy üzletét eladná. — De közben a B. házigazdája emel, és ezt igy a hirlapi közleményekből megtudja a T. házigazdája, bizonyára a T. házigazdájában is felébred az állandóan szunnyadó emelési buzgalom.

Bátran merem állitani, hogy a közönség ezen érdeklődésének, valamint hireszteléseknek, közleményeknek, továbbá a tulmagas vételáraknak, de legfőképp azok pertraktálásának nagy szerepe volt a legutóbbi rohamos házbéremelésekben. Igaz, hogy némely kávés tulhajtott élvhajhászásának és luxuricus éledmódjának is.

Mi, akik a dolgoknak mélyére látunk, tudjuk jól, hogy éppen azok élnek igy legtöbbnyire, akiknek még nem kellene, de a laikusokat, főleg a házigazdákat sikerül a látszat által megtéveszteni, pláne ha ők szivesen hagyják is magukat saját érdekükben megtéveszteni.

Megtörtént az a botrányos eset legutóbb, hogy egy oly kávéházért, mely eddig 35.000 korona házbért fizetett, a háztulajdonos 72.000 korona házbért követelt és azonkivül kötelezte a bérlőt egy óriási összeg befektetésére.

Pedig az illető kávés itt még nem is élt valami nagy lábon, becsületes, mintaszerü polgári életet élt, hasznos polgára, disze volt nemcsak szakmájának, de a társadalomnak is. Üzletében számos évtizeden át igazán szorgalmasan dolgozott és még sem szerzett valami nagy vagyont.

Most ime mit tehetett a kávés? Vagy otthagyja sok évi szorgalmas tevékenységének szinhelyét és elmegy nejével és gyermekeivel a megszokott helyről, vagy pedig kénytelen a házigazda önkénye foly-

HIRDETÉSEK

Telefon: 76—58. **"HUNGÁRIA"** Telefon: 76—58.

MAGYAR HÉZAGMENTES ASBEST PADLÓGYÁR

BUDAPEST, IX. KER., ÜLLŐI-UT 113. SZÁM.

GYÁRTANAK: Teljesen lábmeleg, pormentes, tűzbiztos, savellenálló, vizhatlan, higienikus asbestpadlót, falburkolatot, homorúan kiképezett falcsatlakozást, parafa alapburkolást linoleum részére

ALKALMAS: Kórházak, szanatoriumok, menhelyek, iskolák, fürdők, templomok, hivatalok, nyilvános épületek, vendéglők, kávéházak, szállodák, bérlakások, színházak, mulatóhelyek részére.

SZŐTS SIMON

SZŐNYEGTELEPE

BUDAPEST, KOSSUTH LAJOS-U. 15.

Berendez lakásokat, szállodákat és pensiókat.

KASZÁS MÁRTON ÉS TÁRSA

DISZITŐ, SZOBAFESTŐ ÉS MÁZOLÓ

BUDAPEST, VI., LÖVÖLDE-TÉR 2.

HERCEGH ÉS FODOR

URI- ÉS NŐI DIVATÁRUHÁZA

BUDAPEST, VII., THÖKÖLY-ÚT 24.

Menyasszonyi kelengye 200 kor.-tól kezdve. Uri kelengye, leány- és fiu intézeti kelengye, valamint vásznak, ruhakelmék, szőnyegek, szövött- és rövidáruk, ugyszintén összes női- és uri fehérnemüek és szükségleti cikkek legolcsóbban beszerezhetők.

KIVÁNATRA TELJES ÁRJEGYZÉKKEL SZOLGÁLUNK.

TELEFON 18-99 ALAPITTATOTT 1890-BEN TELEFON 18-99

MILANOI KIÁLLITÁS EZÜST ÉREME MILANOI KIÁLLITÁS EZÜST ÉREME

WOTTITZ MANFRÉD ÉS TÁRSA

KLISÉKÉSZITŐ MŰINTÉZET

CINKOGRAFIA, BUDAPEST

VI. KERÜLET, EÖTVÖS-UTCZA 48. SZÁM

AJÁNLKOZIK MINDENE SZAKMÁBAVÁGÓ MUNKÁK MŰVÉSZIES ELKÉSZITÉSÉRE, U. M.: DOMBORNYOMÁSOKHOZ VALÓ STANZNIK, FOTOTIPIÁK, KEMIGRAFIÁK, AUTOTIPIÁK, KLISÉK HÁROM ÉS NÉGYSZINŰ NYOMÁSHOZ. FÉNYKÉPFELVÉTEL HÁZON KIVÜL ÉPÜLETEKRŐL ÉS ÜZLETEKRŐL; INTERIEUR-ÖK, TÁJKÉPEK STB.

MAGYAR ÉPÜLETÜVEGEZÉSI VÁLLALAT

BUDAPEST, VI., DÁVID-UTCA 11. SZÁM

Telefon 179-33 **SPITZ TESTVÉREK** Telefon 179-33

ÉKSZERÉSZEK

BUDAPEST, V., BÁLVÁNY-U. 2

Steinberger Fülöp kőfaragómester, Budapest IX., Márton-u. 38. Telefon 96-37.

ÁLTALÁNOS BERENDEZÉSI R.-T. BUDAPEST

VII., GIZELLA-UT 26

Berendez kávéházakat a legegyszerűbbtől a legdrágább kivitelig.

TELEFON-INTERURBAN 65-75

Korszakalkotó ujitás az irógéptechnika terén!

AUTOMATA Yost

Automatikus váltó. Az irássebesség 50 százalékos fokozása. Csodálatos előny. A látható irásu, nem szalagos XV. számu Yost 1912. évi modellje az automatikus váltás folytán a legtökéletesebb, a leggyorsabb irásra alkalmas irógép.

Kérje vételkötelezettség nélkül a gép bemutatását.

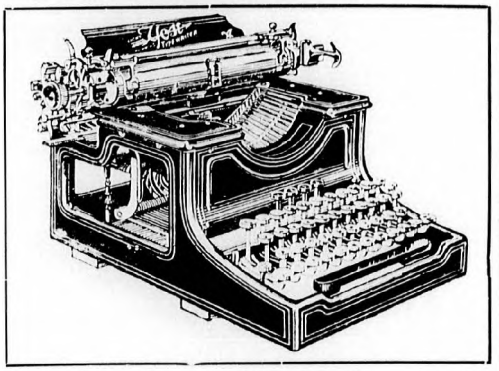

Nem drágább a rendes gépnél. Nagy betük és jelek leirásánál a kéz nincs többé lekötve. A szóköz (spácium), a váltó beállitása, a kocsitovábbitás, váltóvisszaállitás automatikusan történik.

irógép részvény-társaság KÁLDOR M. igazgató.

Budapest, New-York palota.

Goldstein Ignácz

elektrotechnikus

Budapest, VII. kerület, Kazinczy-utca 53. szám

Telefonszám: 18—29.

Villanyos berendezés és karbantartási vállalat. Villanyvezetékek. Villanyventilatorok. Villanytelepek. Csengők.

REIN · NÁNDOR

szőnyegtelepe, Budapest, VI, Andrássy-ut 9.

Berendez szállodákat, pensiókat, lakásokat.

Neuschloss-butorok kizárólagos főraktára.

Neuschloss-butorok kizárólagos főraktára.

Rodosi Testvérek

kávénagykereskedők

Budapest, V. kerület, Szabadság-tér 1. szám.

Henry Faber & Co. London, rum.

I. & F. Martell, cognac és Dékány Péter és Tsa budafoki cognacgyárának

vezérképviselősége.

Legjobb asbest-padlót készíti **Magyar asbestit-padlógyár** Budapest, VII., Elemér-utca.

Benyovits Adolf L.
butornagykereskedő, Budapest, Károly-körut

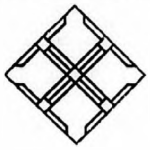

Specialista szálloda- és lakásberendezésben.

Excelsior-Szálloda
Budapest, VII. kerület, Rákóczi-ut 72. szám.

Exeelsior American bar és Grill room.

Külön feljárat az utcáról a félemeletre. Nyitva este 8 órától. Caviár, Osztriga és Langouste különlegességei, az amerikai italok százféle keverékei és olcsó árai, a legujabb látványossága a főváros esti közönségének és gourmandjainak.

Somlyó
diszitő, festő, mázoló, Budapest, VI., Rózsa-u. 27.
Telefon 157—51. Telefon 157—54.

Gárdonyi Fivérek
fényképészek
Budapest, VII., Dohány-u. 73
Telefon: 118—47.

Majoros Károly
üvegfestő és mozaikrakó-műhelye
Budapest, VI., Országbiró-utca 33.
Telefon 170—13. Telefon 170—13.

BOKOR és KLEIN
művészi cimfestők
Budapest, VII., Rákóczi-ut 34.
Telefon 108—37.

Belatiny Casino brut
Vezérképviselő:
Szőllőssy Tivadar Budapest,
VII., Wesselényi-utca 6.

RAPP S.
kárpitos és diszitő. Mintaraktár és üzlet
BUDAPEST,
V., Mária Valéria-utca 13. szám.
Telefon 49—08.

Hirschkovits Károly
Budapest, VI., Hajós-utca 15. sz.
Telefon: 19—60.
Kávéházakat, szállodákat, bérházakat és telkeket közvetitő ügynök.

Thonet Testvérek
Tömören hajlitott fabutor gyárainak főraktára

Budapest, IV., Váci-utca 11.

UNGÁR ÉS FISCHER
Budapest, VII. ker., Rákóczi-ut 16.
Telefon interurban 143 - 92.

Cégünk nemcsak a szállodák és kávéházak közvetitésével, hanem azok financirozásával is foglalkozik. Convertál ezen szakmában tartozásokat, rendez fizetésképtelenségeket és fizetési zavarokat. Keresztülvisz discréten minden e szakmába vágó transactiókat.

Fischer és Társa r.-t
elektrotechnikusok,
villanyos cimtáblák, reflektorok vállalata.
Külön csillár-osztály.

Budapest, VI., Szerecsen-u. 65.
Telefon: 49—77., 143—37., 122—81.

BEITZ JÁNOS
MŰESZTERGÁLYOS,
uj és használt kávéházberendezési cikkek raktára, legnagyobb elefántcsontgolyó raktára
Budapest, VII., Akácfa-utca 55.
TELEFON: 81—30. TEFEFON: 81—30.

Kovács kávéház
!! Budapest látványossága !!
Emeleten játék- és billárdtermek.
Külön termek társaságoknak.

DIPOLD JÁNOS
műlakatos- és csillárgyára
Budapest, IX. ker., Bokréta-utca 23. sz.
Saját gyártásu csillárok diszes kivitelben. Rácsok, kandallók, világitótestek terv vagy rajz után. Különlegességek dombormű, vert vagy kovácsolt vas- és fémbutor veretekben.
Telefon: 128—62. Telefon: 128—62.

Record Radó
irodafelszerelések és kávéházi nyomtatványok
Budapest, VI., Lovag-utca 3.
Telefon 72—17.

Bing Gusztáv
festék és vegyes cikkek raktára
Budapest, VII., Thököly-ut 38.
Telefon 76—07.

Stern, Merkel és Társai
Budapest, VII., Kazinczy-utca 47.
Hazánk egyik legrégibb csillárgyára.

Telefon: 111—68. Bondy M. és Társa Telefon: 111—68.
Budapest, VII., Kertész-utca 38.
Vizvezetékek. Gázvezetékek. Gőz- és légfütések. Csatorna-felszerelések.

Igyunk PALACE CASINO pezsgőt.

tán egész élete szorgalmas munkájának eredményeként szerzett összes vagyonát a más ingatlanába fektetni.

És a háztulajdonos, aki nálunk rekordot teremtett, e téren szerzett hazafias érdemeiért Ő Felségétől több magas kitüntetésben részesült. Viselje egészséggel.

De térjünk a dologra. — Az egyik cikk, mely a kitünő Szomaházy Hétfői Hirlapjában megjelent, bár igen kedvesen tájékozott, sok vizet nem zavar az én szempontomból, mert intim ügyekkel nem foglalkozik, nem is igyekezvén a dolgok mélyébe látni.

Annál inkább a másik, Tábori Kornélé, aki a viszonyokat ismeri és bár nagy igyekezettel törekszik objektivitásra, néhol ez neki nem sikerül.

Egyik legközelebbi cikkemben majd foglalkozom adataival, helyesbiteni azonban csak azokat fogom, melyeket a szakma érdekében károsnak nem tartok.

Kola.

□□□

A DOKTOR URAK!

Tragikomédia négy felvonásban.

Irta nem Molnár Ferenc.

A cim tréfás, a nóta mégis szomoru, az eset pesti, még pedig tipikusan.

Talán másutt meg nem történhetne.

Szereplők:

Dr. Rubiczky nagykereskedő, milliomos,
Asszisztense,
A kávés,
A kasszirnő,
A pénzbeszedő,
Közjegyző,
Végrehajtó,
Rinaldó bankigazgató.

Első felvonás:

Jön Dr. Rubiczky ur, mint az évtizedek óta fennálló Stern és Rubiczky cég örököse, azaz tulajdonosa.

Ajánl árut, még pedig finom courrens árut, olyant is, amelynek a fele értéke vám, amelyet nem hiteleznek.

Az árak olcsók, a kávés vesz. Azután kinál pénzt. Szép, igazi, finom készpénzt, olcsó kamatra, 5—6 százalékra. A kávés azt is vesz.

Második felvonás:

A Doktor ur, vagy asszisztense jön. Megindul a kedves csevegés. A számla esedékes. A kávés az árut eladta, a pénzt elfizette más hitelezőnek, avagy elment utazni vele. Üdült Helgolandban, játszott Monte-Carloban.

Az asszisztens szól ekkép: Nem tud fizetni? sebaj, mi mindig előzékenyek vagyunk, hisz tudja, mi nem hozzuk Önt zavarba. Majd én elintézem. Lássuk csak, Ön tartozik 6000 korona pénzzel, 5000 korona áruval. Kap még 3000-ért árut, az 12000 korona. Most sok olyan váltónk van otthon, melyet elhelyezni nem tudunk, a magáét pedig használhatnánk. Maga ad nekem 24000 korona szivességi váltót, melyet lejáratkor beváltunk, a maga tartozására pedig fizet majd lejáratkor 1000 koronát.

Közben koccintanak az asszisztens által rendelt Cliquot-ból. Egy-két pohárral isznak, mire az asszisztens ur zsebébe nyul, kiveszi a készen tartott levelet, melyben a Doktor ur elismeri, hogy átvett X összegü váltót, de a kávés ur csak Y összeggel tartozik és lejáratkor az egészet a Doktor ur fogja beváltani.

A kávés az ügyet nem érti, eleinte szabódik, majd jövő héten, majd holnap.

Erre az asszisztens vagy a Doktor ur ismét a zsebébe nyul, kivesz egy másik levelet, amelyben a bank azt irja, hogy X urnak 9000 koronás váltója holnap lejár, tessék annak bemutatáskor való beváltásáról gondoskodni, mert különben stb.

A kávés megint szabódik, mire az asszisztens bizalmasan megbökve, oda sugja, hisz tudja, hogy 40 éves cég, az apósa többszörös milliomos, hehehe...

Ujabb koccintás, a Doktor ur zsebébe nyul, kiveszi a blankettát, a kávés aláirja, átveszi boldogan az ellenlevelet, aláirja az ujabb megrendelést, ujra koccintanak, a Doktor ur kegyesen felajánlja a brudert, mire exet isznak, a poharat a földhöz csapják, a függöny legördül.

Harmadik felvonás:

Szin: főkapitányság bünügyi osztálya.

Személyek:

A Doktor ur,
A kapitány,
Az ügyészi megbizott.

A kapitány ur felmutatja a dupla főkönyvet, a tripla folyószámlakönyvet és a könyvszakértők véleményét, mondván:

Doktor ur, ön passziv!!
Doktor ur, ön egy millióval passziv!!!
Doktor ur, ön három éve passziv!!!
Doktor ur, tessék átsétálni az ügyészséghez.

A Doktor ur a detektivvei a balfenéken távozik. Függöny legördül.

Negyedik felvonás:

Első jelenet:

Személyek:

X kávés,
A „Fekély" takp. rt. pénzbeszedője.

Pénzbeszedő: Hoztam 2 darab váltót.

Kávés: Ezt a Doktor ur fizeti.

Pénzbeszedő: Hisz már ő csődben van.

Kávés: Mi közöm hozzá.

Pénzbeszedő: Nekem még kevesebb. Itt a váltó, ön elfogadó, hát fizessen.

Kávés: Ne beszéljen sokat, mert kidobom. Nézze itt a levél, hogy ezt én nem tartozom beváltani.

Pénzbeszedő: A levéllel menjen a sóhivatalba. Ön elfogadó, hát fizessen.

A dialógust hallják a vendégek. Figyelnek. A kávés dühbe borul, a pénzbeszedő hosszas ivben repül az opera irányában.

Második jelenet:

Szin: a kávéház.

Személyek:

Közjegyző,

Kasszirnő.

Közjegyző: Hol van X ur?

Kasszirnő: Nem tudom.

Közjegyző: Ma lejárt 24000 koronás váltója.

Kasszirnő: Majd megmondom, ha megtalálom.

Harmadik jelenet:

Szin: a kávés lakása.

Személyek:

X ur, felesége, gyermekei,

Gombos ur a végrehajtó,

Blind a becsüs.

Végrehajtó az irásokat felmutatja. Fekély rt. javára 24000 korona és jár. iránt elrendelt kielégitési folytatólagos végrehajtást foganatositom. (A kávéházat, árukat és a kasszirnőt már lefoglalta.) Kérem folytassuk: négy párna á 5 korona stb. stb.

Tabló!

Rinaldó bankigazgató megjelenik a szinen, meghatottan zokogva átvesz egy 36000 koronás váltót, kifizeti a végrahajtót.

Tabló!

A kávés és családja örömkönnyeket hullatva, az igazgató kezeit csókolják.

Függöny.

Kola.

ÜZLETI HIREK

HÁZASSÁG.

A budapesti kávés ipartársulat majdnem százéves korában határozta el magát arra, hogy megházasodik.

Az elhatározást bár, nemde kissé bizarr, tett követte és az ipartársulat megvette a József-körut 38. szám alatti bérházat, melynek sikerült fényképét itt mutatjuk be az olvasónak.

Adja az Isten, hogy a házasság boldog legyen, de főleg szapora, hogy nem sokára az ipartársulat több apróbb és nagyobb házzal gyarapodjék.

A házasság közvetitőinek és előmozditóinak elismerésünket fejezzük ki és adja Isten, hogy a szép anyagi sikert erkölcsi tőkével is gyarapitsa.

ÜZLETVÁLTOZÁSOK.

A mult év december 27-én vette át Surányi Sándor Kallós Márkus eddigi tulajdonostól a József-körut 8. szám alatti Simplon kávéházat.

Azon szokatlan körülmény, hogy a „Simplon" rövid fennállása óta az ötödik gazdát kapja, különös érdekességét adja a dolognak, annyira, hogy azzal a szakkörökön kivül állók is mint szenzációs eseménynyel foglalkoznak és több napilap és egy hetilap is kommentálta.

Az ily kommentárok, melyek még ha jóhiszeműségük kétségtelen is, oly felületesek, hogy azzal igazán senkinek sem tesznek szolgálatot, mert a tényleges viszonyokat vagy nem elég komolyan, vagy nem elég alaposan ismertetik.

Surányi Sándor a komoly és intelligens vidéki üzletemberek gárdájának számottevő tagja és a fővárosi üzleti világ számára személye nyereségnek mondható,

Előbbi működéseinek szinhelyein Jászberényben, Hódmezővásárhelyen és Zomborban, az illető városok legelső üzleteit vezette.

A vétel, dacára a magas vételárnak, előnyösnek mondható.

Az egész transakciót Ungár Mór és Társa közvetitő irodája intézte.

—

A Ferenc-körut és Mester-utca sarkán levő Széchényi-kávéházat eddigi tulajdonosa Petrovits György, szakmánk régi érdemes tagja eladta Gellért Jenőnek, kinek a Teréz-körúton fényes csemege-üzlete volt.

Az eladást Hirschkovits Károly irodája közvetitette.

—

Hebel Mihály, a Sorrento kávéház volt tulajdonosa 1912. augusztus 1-től kezdődőleg kibérelte a Ferenc-körut és Tompa-utca sarkán levő sarokház egész földszintjét és abban fényes kávéházat fog létesiteni.

—

Lorbeer Ignác, a Calvin kávéház tulajdonosa kibérelte a József-körut és Rákóczi-tér sarkán levő ház földszinti helyiségeit, hogy azokban kávéházat létesitsen.

—

Az Aréna-ut és Abonyi-utca sarkán levő Grodó kávéház a karácsonyi ünnepek alatt nyilt meg, vezetője Kovács Zsigmond, a szemben levő „Riviera" kávéház volt bérlője.

—

Az Abbazia kávéház Andrássy-uton levő felerészét ujonnan átalakitva f. hó 6-án este adták át a forgalomnak. A berendezés- és átalakitásról lapunk egyik legközelebbi száma kritikai ismertetést hoz egyik neves budapesti iparművész tollából.

—

Westend kávéház néven a Teréz-körut és Szondy-utca sarkán volt Kisfaludy-kávéházat december hó 30-án adták át ujonnan berendezve a forgalomnak. Az átalakitás kb. 6 hónapig tartott. Lapunk legközelebbi számában az üzletről felvételeket és kritikát fog hozni egyik neves budapesti épitész tollából. A berendezést az Általános berendezési r.-t. készitette.

—

A „Király" kávéházat özv. Hauer Bertalanné megvásárolta Steiner Hugótól 315 ezer koronáért. A vételt Ungár és Fischer irodája közvetitette, az átadás február 1-én lesz.

—

A Vörös Ernő által a „Palatinus r.-t." palotájában létesitendő Rudolf-part kávéház kb. f. hó végén fog megnyilni. A berendezést az Általános Berendezési r.-t. készíti.

—

A Lusthaus és Gerő által a Teréz-körut és Gróf Zichy Jenő-utca sarkán létesitendő „Kristály" kávéház, melynek megnyitása mult évi december hóra volt tervezve, a munkák jelenlegi állása szerint kb. február 1-én lesz csak a forgalomnak átadható.

—

Aczél Miksa ur által a gróf Károlyi Alajos Rákóczi-uti palotájában létesitett uj modern „Excelsior" szálloda, az emeleten lévő ház és földszinti és souterrain vendéglő a napokban fog rendeltetésének átadatni. Lapunk legközelebbi számában az épitkezésről és berendezésről több illusztráció kapcsán bővebben fogunk megemlékezni.

—

A magyar tisztviselők takarékpénztárának Rákóczi-uton épülő, Benedek Dezső műépitész által tervezett bankpalotájában fényes kávéházlétesül, melyet Keleti Henrik Rákóczi-uti füszerkereskedő bérelt ki.

—

A New-York kávéház félemeleti karzati része, mely ezelőtt a kávéház legmostohábban kezelt része volt s alig jövedelmezett, Kozma Lajos műépitész geniális tervei szerint ujra rendeztetett be, a gyönyörü és jól elrendezett páholyokat, fülkéket és pamlagokat a közönség most szivesen és tömegesen keresi fel.

Különösen szépek és gondosan készültek a gyönyörü himzések és cisellált paravánok, továbbá a kavéház gyönyörü uj porcellán service.

A berendezést az Általános Berendezési rt. készitette, amely a kávéház uj remek billiárdjait is szállitotta. Az uj berendezést alant 2 képben mutatjuk be.

—

„Royal nagyszálloda" utcai kávéházát a szálloda igazgatósága bérbe adta Gonda Lipótnak, ki a berendezést kb. 160.000 koronáért megvásárolta.

—

Reklám-művészet cimen jelen számban 3 külföldi gyár jól sikerült reklámját mutatjuk be képben előfizetőinknek. Ezen rovatra igen nagy sulyt fogunk helyezni, ugy hogy legközelebb reklámtervekre pályadijat fogunk kitüzni.

—

A József főherceg szálló földszintjén diszes, uj, nagy kávéház létesült, melynek bérlői Ladányi Kálmán és Kálmán Sándor urak.

A berendezést az Általános Berendezési rt. készitette.

—

Bankalakulás. Szétküldött körlevelek tudatják, hogy fővárosunkban uj bank van alakulóban, mely a kávésok, szállodások, vendéglősök és iparosok hiteligényeinek kielégitését és financirozását tüzte ki céljául. Eltekintve a tiszteletreméltó alapitóktól, miután az alaptőke 100.000 korona, amelylyel egyetlen elsőrendü kávéházat sem lehetne financirozni, nem hisszük, hogy a bank kitüzött feladatát valami fényesen fogja megoldani.

Sok szerencsét hozzá!

—

A „Pesti Hirlap" folyó hó 6-iki számában egy egyébként igen nemes tendenciáju cikkben azt irja, hogy Budapesten valódi jamaikai rumot nem lehet kapni, mert ebből az import nagyon kevés, alig pár liter és rendesen faszesszel kevert mérget árusitanak.

Legnagyobb sajnálatunkra, szakmánk érdekében — rá kell világitanunk a tisztelt cikkiró ur téves adataira és azonnal megállapitjuk tényként, hogy elsőrendü kávéházaink — teához majdnem kizárólagosan valódi angol rumot használnak, illetve árusitanak s egyes budapesti nagykereskedők, mint Horváth Nándor (Lövenstein M. utóda), Szimon István, Szenes Ede, főleg Rodosi testvérek és Benkő A. stb. kávénagykereskedők és még sok más nagy cég egymaga több száz eredeti puncheon (egy puncheon 500 liter) valódi pergetett cukornádból készült rumot importál, miről cikkiró a vámhivatalokban is meggyőződhetik. A faszesszel kevert rum néven eladott rettenetes italnak üldözése iránt, a Pesti Hirlap által beigért harcot örömmel üdvözöljük és abból mi is részt kérünk.

—

A Valeria kávéház (Ferenc-körut és Üllői-ut sarkán), mely a kávésipartársulat érdemes alelnökének, Seiffert Antalnak tulajdona volt, mint értesülünk, gazdát cserélt. A vevő Kovács Dániel, volt kassai kávés, a vételár — mint halljuk — 190 ezer korona.

—

Az Árpád kávéházat hir szerint jelenlegi tulajdonosa, Löwy Gusztáv eladta Pollak S.-nek 200 ezer kor.-ért.

A vételben érdekes, hogy a jelenlegi tulajdonos viszont Polláktól vette alig 2 év előtt 140 ezer koronáért. Átvetel február 1-én lesz.

—

Edelman Mór, a Rákóczi-uton a kereskedelmi bank által megvett és megszüntetett „Turin" kávéház volt tulajdonosa, a Király-utca és Csengery-utca sarkán épülő bérpalotában kávéházat létesit.

—

A „Lovrana" kávéház, melyet Hajós Lipót és társa nemrég nyitott a Király- és Izabella-utcák sarkán, igen jó látogatottságnak örvend.

—

A „Merán" szálloda tulajdonosa, Balog József, a szálloda földszintjén kávéházat szándékozik létesiteni.

—

A „Kovács"-féle tükörreklám vállalat már régebben megkezdte gyönyörü reklámtükreinek felszerelését s már ezidőszerint a New-York, Japán, Rémy, Simplon, Emke, Bodó, Mienk, Miramár, Fészek, Westend, József főherceg, Központi, Meteor, Club, Belmont stb. kávéházakban több mint 600 drb valódi csiszolt belga üvegből készült reklámtükör van elhelyezve.

A megérkezések sorrendjében most már az egész felszerelés rövidesen be fog fejeztetni.

A „Sandrik" magyar ezüst- és fémárugyár r.-t., mely ujabb időben a mi szakmánkban igen intenziven működik, mint értesülünk, a Magyar Országos Központi Takarékpénztár égisze alatt, amely megvásárolta Herrmann I. J. évtizedek óta fennálló elsőrangu ezüstárugyárat, az utóbbival szoros érdekközösségbe lépett.

—

A Nagy Sámuel tulajdonát képező „Mátyás király" kávéházat megvásárolta Haffner Antal, a „Simplon" kávéház volt társtulajdonosa.

Kérdés, hogy ez a tranzakció a háztulajdonosnál, ki eddig a kávéház eladását mindig megakadályozta, ezuttal könnyebben lesz-e keresztülvihető.

—

A „Sorrento" kávéházat hir szerint megvette Sterk Ferenc, a „Liszt Ferenc" kávéház volt bérlője. — E hirünk még megerősitésre szorul.

—

Az „Upor" kávéházat, mely ipartársulatunk érdemes alelnökének, Upor Józsefnek tulajdona, megvette Mészáros Győző, a kávésszövetség elnöke, 170 ezer koronáért.

—

Récsey Gusztáv, az ujvidéki „Mayer"-szálloda volt tulajdonosa, megvette a Dohány-utca 57. sz. alatti házat, melyben a rosszhirü „Zala" kávéház volt és azt teljesen restauráltatva, „San Remo" kávéház név alatt megnyitotta. Az emeleteken ugyancsak fenti néven szállodát rendez be.

—

Dr. Szuly Aladár cég fizetésképtelensége, mint lapunk értesül, nem fog békés egyezséggel végződni, mert a cég ellen kávésok által több feljelentés adatott be. Ezen ügyben állitólag 14 olyan kávés és vendéglős van igen sulyosan érdekelve, kik a cégnek szivességi váltókat adtak s ellenük ezen váltokat most a bankok fogják mint jóhiszemü harmadik érvényesiteni.

Sajnos, szakmánkban igen sokan vannak, akiknek a váltójogról absolute halvány sejtelmük sincs és mégis gyakran irnak alá szivességi váltókat, abban a hitben, hogy baj eseten kifogásokkal a pert meg fogják nyerni, de végül jó későn tudják csak meg, hogy a váltóbirtokos szempontjából teljesen közömbös az, hogy a váltóért milyen ellenértéket kapott az elfogadó.

Ez még csak azoknak baj, akik könnyelmüen vállaltak sulyos kötelezettségeket. Az ilyen eseteknek azonban sokkal komolyabb következményei is vannak, még pedig olyanok, amelyek sok jóhiszemü, ártatlan üzletembert sujtanak. Ugyanis az ilyen Stein és Robitsek és dr. Szulyféle esetek kapcsán nyilvánosságra kerülő unszolid váltómanipulációk a nagy bankokat rendkivüli szigoritásra sarkalják néha még olyan esetben is, amidőn annak semmi alapja vagy oka nincs és a tisztességes, correct, szolid nagykereskedők és gyárosok által benyujtott kávés-váltókat is igen hüvösen fogadják.

Ismételten hangsulyozzuk, hogy ezen általános bizalmatlanságnak annyira nincs alapja, hogy bátran merjük állitani, hogy az ugynevezett kávés- és szállodás-váltók azok, amelyek bonitás tekintetében a legnagyobb bizalomra méltók.

Ezen állitásunk bizonyitására lapunk legközelebbi számában fontos adatokkal támogatott cikksorozatot kezdünk, továbbá kikérjük több, hosszu idő óta a szakmában működő szakember véleményét is.

—

A „Munkaadók bankja rt." fizetésképtelensége ügye, mint értesülünk, olyan stádiumba jutott, amely békés egyezség kilátásával kecsegtet.

Mindenesetre szivesen üdvözölnének a békés liquidációnak olyan módját, mely nyugdij-intézetünket ujra könnyelmüen elhelyezett pénzéhez juttatná.

—

A „Budapesti kölcsönös segélyző egylet" m. sz. Budapest, Arany János-utca 18. sz., mely a főváros és az ország legelső és legszolidabb szövetkezete, mely tagjainak érdekeit egyedül tartotta mindig szem előtt, most bocsájtotta ki alantközölt aláirási felhivását a XXII. évtársulatra, melyet legmelegebben ajánlunk minden olvasónk figyelmébe.

Budapest, 1911. december havában.

Tisztelt Uram!

A közeledő uj üzleti év alkalmából ezuttal is bátorkodunk b. figyelmét az uj évtársulat megalakulására felhivni és annak életbeléptetésénél szives közremüködését kikérni.

Azon körülmény, hogy immár a XXII. évtársulatot léptetjük életbe, felment bennünket azon felesleges munka alól, hogy akár szám-, akár egyéb adatokra hivatkozzunk, vagy hogy egyáltalán intézetünk multjával foglalkozzunk.

Soha meg nem állva, mindenkor a kor szellemével haladva igyekeztünk mindig t. tagjaink érdekében uj meg uj üzletágakat teremteni és azokban tagjaink igényeit még a legválságosabb időkben is teljes mértékben kielégiteni, minek tényekkel igazolt jelét a mult évi pénzügyi válság alatt is adtuk.

Igy a bizonyos meghatározott határidőhöz kötött és ennélfogva esetleg kényelmetlen takarékoskodást kényelmesebb és a kor szellemének inkább megfelelő alapra fektetve, több év óta takarékbetéti könyvecskére pénzbetéteket fogadunk el, mely üzletágaknál a biztonság legnagyobb foka mellett másutt alig elérhető magas kamatoztatást nyujtunk.

Szükségtelennek tartjuk még megjegyezni, hogy mindezen üzletágakban előforduló ügyletek lebonyolitásánál a legnagyobb üzleti méltányosságot fogjuk követni.

Ugy a régi törzsüzlet, mint ezen most emlitett uj üzletágak kedvező eredményei, nemkülönben évről-évre növekedő tartalékaink azon jogos feltevéssel biztatnak, hogy t. Tagtársunk ezen uj évtársulat megalakulásánál uj üzletrészek jegyzésével, valamint takarékbetétek elhelyezésével fog bennünket támogatni, minek reményében még arra is bátorkodunk tisztelettel felkérni, hogy — intézetünk köztudomásu előnyeit terjesztve — ismerősei körében a mellékelt „Belépési nyilatkozat"-on minél több tagot üzletrészek vagy részjegyek jegyzésére, valamint takarékbetétek elhelyezésére buzditani sziveskedjék.

Kitünő tisztelettel

Az igazgatóság.

—

Az Állat- és növénykertben létesitendő kávéházat, mint értesülünk, Reich Frigyes, a „Helvécia" kávéház hosszu időn át volt bérlője nyerte el, ki jelenleg a „Palermo" kávéház egyik tulajdonosa. — E hirünk megerősitésre szorul.

—

A Lipótvárosban évtizedek óta fennálló „Akadémia" kávéház gazdát cserélt. A vevő Weisz Miksa, a Székesfehérvárott levő „Corso" kávéház volt tulajdonosa. A vételár 68.000 korona. Az egész tranzakciót Ungár és Fischer irodája közvetitette.

MÜVÉSZET

INTERIEUR A SZINPADON.

A rohamosan fejlődő műipar jó néhány éve már hatalmába keritette a szinpadot, amely még csak rövid idő előtt szegényes, hiányos s legtöbbször minden művészi izlés hijján való volt. A meghóditott szinpad egyszerre ékesen szóló agitátora lett a kifinomult műizlésnek és a stilus szeretetének. A szinpadon keresztül törnek utat uj művészi irányok, amelyek itt korlátlanul érvényesülhetnek, a szinpadon tökéletesedik az izlés s ott realizálódik a korhűség.

A modern rendezéssel egyidőben a szinpad modern berendezése is szükségessé vált. A szinpadi diszletek és butorok is megváltoztak, mint ahogy a régi szavaló stilust is fölváltotta a természetes beszéd-modor. Ma már nem is látunk kassirozott disztárgyakat, ma már nem találunk papirmasé fotölyöket a modern szinpadon. Az iparművészet remekei, ujdonságai, a kitalálás legpompásabb példányai nagyon sokszor e helyről indulnak hóditó körutjukra.

A modern rendezők ma már nemcsak esztéták, de épitőmesterek, tervezők, berendezők és műiparosok is. Reinhardt, a rendezők mostanában kikiáltott atyamestere ugyan nem fektet tulságos sulyt a szinpad tökéletes berendezésére, de — sokszor a korhűség rovására — eredetiséggel, ötlettel és ujszerüséggel kárpótol.

Nálunk a Vigszinház volt az első szinházaink között, ahol a szinpadi berendezés is rendezői feladatként szerepelt. Nemsokára azonban a Nemzeti szinház és az ifju ambiciózus Magyar szinház is nyomába siettek Elérkezett a plasztikus diszitések ideje és a szinpad csakhamar utmutató lett az interieurök izléses és tökéletes elképzelése és megalkotása terén.

A sok tökéletes között egyik legsikerültebb interieur a Nagy Endre kabaréjában szinre hozott Rozmaring. Nagy körültekintéssel, ugyszólván műgonddal állitották be a kis szinpadot, a legutolsó szögig stilussal és korhűséggel. Az antik butorok, a képek, a csipketeritők és függönyök, a kakukkos óra, egyszóval minden-minden tökéletes harmoniában, izléses, művészi és teljesen a kor szellemében tartott. Ezt a nagy igyekezetet, a kis szinpadnak, mondhatni dobogónak ilyen tökéletes kihasználását teljes mértékben honorálta is a közönség. A kedves kabaret ezernyi mókája közben az intelligens publikum észrevette a stilust, a gondosságot, mondhatnók a pedantériát, amellyel egy dalciklus keretét teljesen illuziót keltővé tudták tenni. Az a rendkivüli közelség, amely ezen a helyen a szinpad és a közönség között van, már természetszerüleg is kizárta a helyettesités lehetőségét. Ebben az intimitásban csak ezek az eredeti, csak ezek az értékes antiquitások hathattak s bizonyosan elvétették volna a dolgukat Nagy Endréék, ha imitációkkal, silány utánzatokkal akarták volna ezt a miliőt kihozni.

De az interieur tökéletességéhez nem a fény, a pompa, vagy az értékes régiség az egyedül föltételezhető és elfogadható kellék. A szinpadi interieurnél az a legfontosabb, hogy födje teljesen az elképzelt hely, vagy helyiség lényegét. Szegényes, ócska, szomoru szobában is van stilus. Az emberi söpredék lakta, piszkos és büzös padlásszobának is megvan a maga tökéletessége.

A Magyar szinház a napokban Tristan Bernard A kis kávéház cimü vigjátékát mutatta be. Vajda László, a darab rendezője példásan ügyes munkát végzett az interieur megalkotásával. A „kis" kávéházak miliője, butorzata, elrendezése rendkivül találó és jellemző. A vigjáték tárgyához, cselekménye helyéhez és alakjaihoz teljesen és tökéletesen simuló. A boulvard St. Michel környékén vannak Párizsban ilyen kis kávéházak s a fényképet nézve, azt gondoljuk, mintha a gondos rendező egy valósággal étező is kávéházról vette a mintát.

*

Ebben a rovatban, mely szintén az interieur nagy fontossága és szükségessége mellett bizonyit, ezután megjelenő minden számunkban tárgyalni fogjuk a szinpadi interieuröket, amelyek ma már stilust, találékonyságot, izlést, sőt műizlést képviselnek.

Bán.

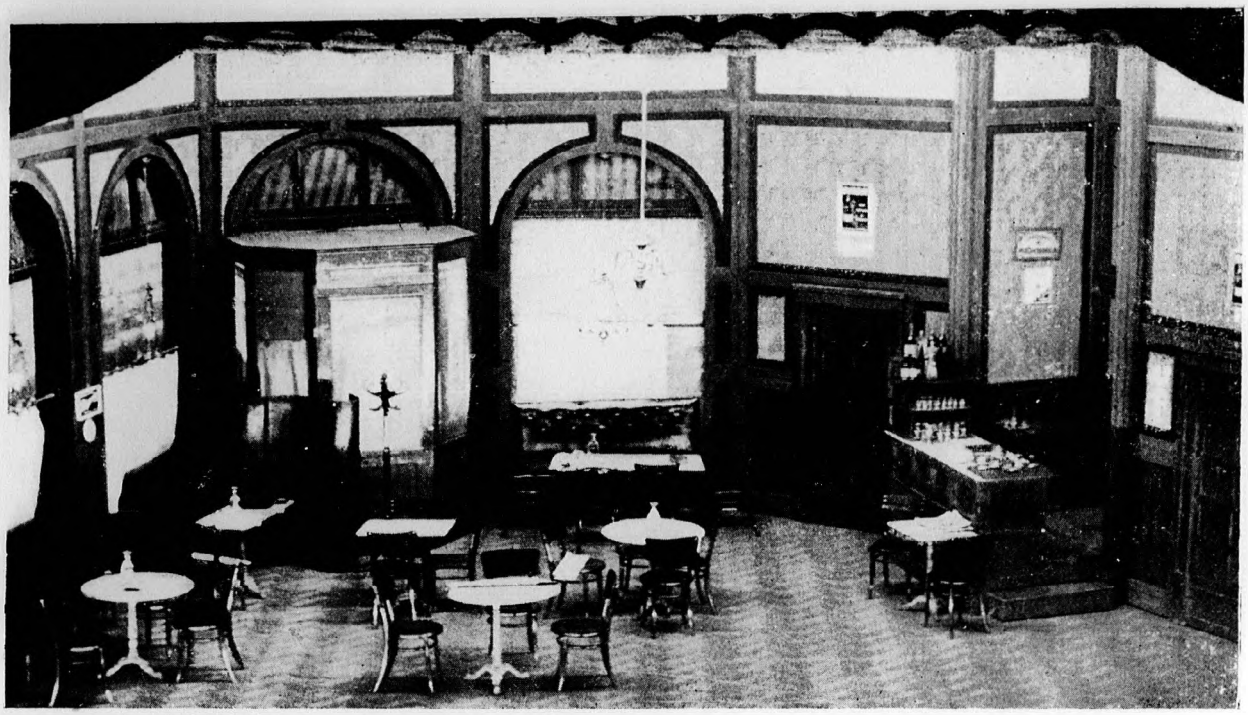

Magyar Szinházból. A „Kis kávéház" cimü francia vigjáték I. felvonása. Rendezte Vajda L. — Von Ungarischen Theater. Aufnahme des I. Actes franz. Lustspieles das „Kleine Kaffehaus". Arrangiert von Vajda. — Teatre Hongrois. Arrangement du premier Acte de la comedie française „Le petit Cafe". Arrange par L. Vajda. — Arrangement of the first Scenery of the French farce „Le petit Cafe," given in the Hungarian Theatre. Arranged by L. Vajda.

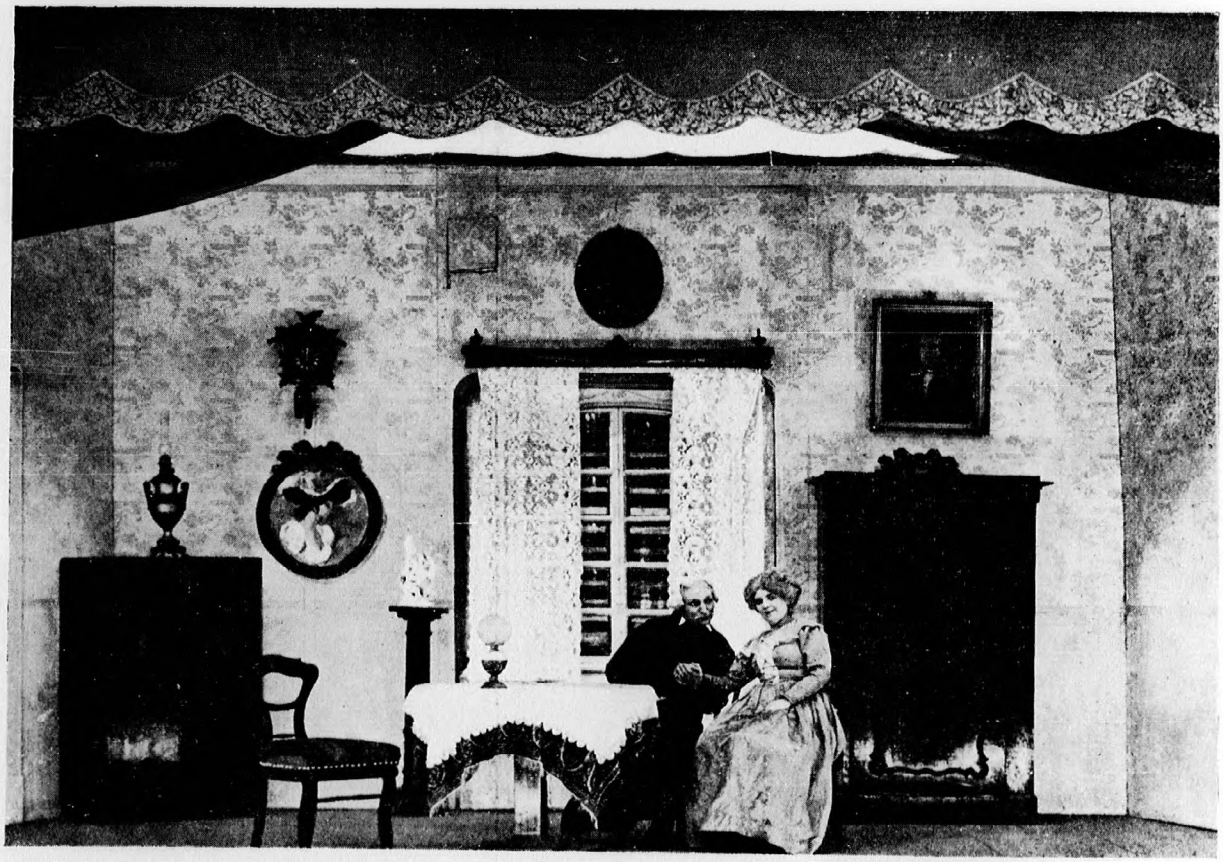

Nagy Endre Cabaretjából. A „Rosmaring" c. régi magyar népdalcycl. Rendezte Nagy Endre. — Vom Cabaret. Der altungarische Volksliedercyclus „Rosmaring". Arrangiert von Director Nagy Endre. — Arrangement de Monsieur Nagy Endre du „Rosmaring" Cycle vieilles chansons Hongroises dans son cabaret. — The „Rosmaring" arranged by Nagy Endre in sih Cabaret. Old Hungarian Song cycle.

KÉPZŐMŰVÉSZET

A KÉPIRÁS MODERN MESTEREI.

Irta Kónyay Elemér.

Az idei képzőművészeti saisonnak két kimagasló eseménye: a Műcsarnok jubiláris tárlata és a Művészház Kernstock kiállitása; nagy mesterek erőmérkőzése, uj és régebbi festőemberek bemutatkozása, fejlődése. A napilapok hosszu hasábokon mondották el tárgyilagos vagy elfogult birálatukat, könnyedén suhantak el a mesterek és festők fejei fölött, megdöbbentő nyugalommal keverték össze és boritották egy kalap alá azt a száz-százötven nagy és kicsi embert, akik becsületes vagy hazug szándékkal képzőművészetünk komolyságát vagy léhaságát hozták nyilvánosságra. Pedig ahogy a mindennapi életben előforduló dolgokban igyekezni kell a komoly tényeket keresni, ugy az ilyen tömegtárlat sivatagában is elsősorban az igazi művészi nagyságot kell meglátnunk, nem a kis patakokról, folyókról, sőt folyamokról sem, de a tengerről kell elsősorban irnunk, amibe mindezek ömlenek.

A Műcsarnok jubiláris tárlatán néhány olyan vászon van, amely a leghatalmasabb képzelet eredménye, a legtisztább igazság felfedezője, amely összeolvad a határtalan, örökké élő mindenséggel és hat benne az idők végtelenségéig. Ferenczy Károly egy Isten alkotta nagy emberi lélek csodálatos erejével megfogja és lenyügözi az embert, ha nézzük az ő hármas portraitját. Megfestette ezen a képen a gondolatot, mely alakjai lelkén átvillan. A legnagyobb bevégzettség ez a kép, melynek képzelete szivig hat. Tartalmasabb, többetmondóbb, egészségesebb s nemesebb nyugalmu kép nincs is a tárlaton. Valami olyasfélét érzünk, hogy a nagy mester e művén keresztül eljutottunk valamely igazsághoz, amelyhez különben nem értünk volna el soha.

A művészlélek tökéletességét, a mélységet, határozottságot, az összhangot, szóval az értelem legfelsőbbrendü tehetségét látjuk Iványi Grünwald Béla allegorikus kartonjaiban. A gyöngéd, tiszta lelkü művészt eddigi munkái között ez jellemzi leginkább. Allegorikus emberi alakjait tökéletesen átnemesiti s ezzel finom igazságokat s nemes érzelmeket gerjeszt. Beható képzelete oly intenziv, hogy alakjai szinte átszellemülnek. A kartonokat nézve a mester nagy, mély gondolkodását magunk is érezzük s a teremtő képzelet e nagyszerü alkotásában meghatva gyönyörködünk. Rippl-Rónai József mintha kevesebbet akarna adni, — csak annyit, amennyit képzeletünk egyszerre felfoghat, sőt üres foltokat is hagyogat, ahol mintegy megpihen a gondolat. Nem csupán a thémát látjuk, hanem az emberi lelket is, amelyen keresztül az előttünk megnyilatkozik. Vezeti az ember képzetét, érezteti a benne kifejezett gondolat nagyságát. Nála a belső látás világosabb, mint a külső. Az ő legnagyobb ereje, hogy az eszményi dolgokat valóknak látja. Nem ösmer szabályt, thémáit ugy ragadja meg, amint azok ösztönszerüleg jönnek. A vonalakat, szineket, alakokat, mintha mindent egy pillanatban varázsolna vászonra s mégis egyik részlet a másikat segiti és egésziti ki s a kompozició, mintha a vásznon magától fejlődne ki, oly tökéletessé válik.

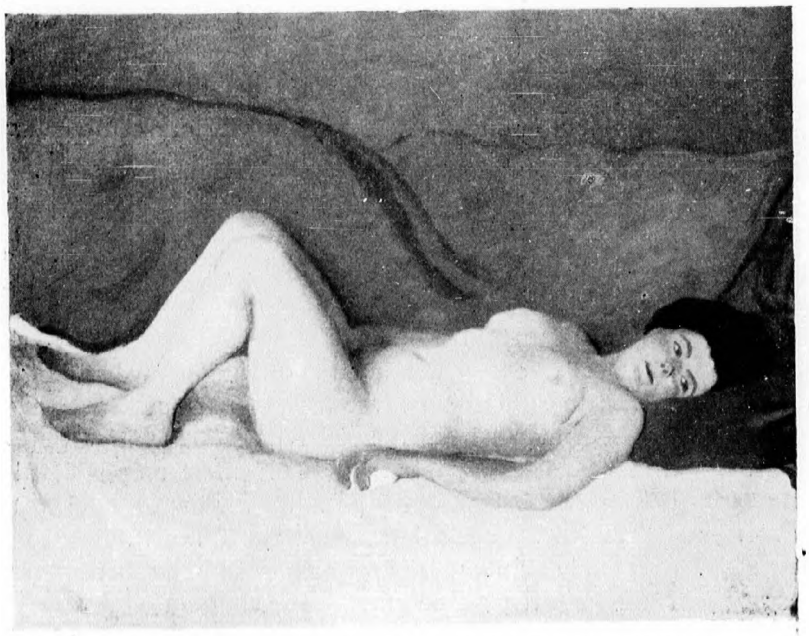

Női akt. Ferenczy Károlytól. — Damenakt von Carl Ferenczy. — De l'Exposition Cinquantenaire
Le nu: Ferenczy Károly. — Le nu: by Ferenczy Károly.

Többen is vannak még a magyar mesterek és sok tehetséges, talán nagy jövőt is igérő művészeket találunk még a Műcsarnokban, de ezek voltak azok, amelyeket műtörté-

Falfestmény: Iványi Grünwald Bélától. Az Orsz. magyar képzőművészeti társulat ötvenéves jubiláris kiállitásáról. — Wandgemälde: von Béla Iványi Grünwald. Von der 50 jährigen Jubileums-Ausstellung des Vereins der bildenden Künste, für Ungarn. — de Societe de beaux Arts du Pais Hongrois: Allegorie: Béla Iványi Grünwald. — Allegorye: by Iványi Grünwald Béla. Exhibition in the Műcsarnok.

fölött teljesen uralkodik, nagy mozgásokat egy könnyed vonallal fejez ki, ami egy határozott festett ábrázolást el sem birna. A dolgokat azok hibáival, tökéletlenségeivel együtt fogadja el s ugy csoportositja, hangolja össze, hogy egy nemes egészet alkotnak. Nagy nemes nyugalmu lovas képe mintha az istenség és emberi természet egységét akarná kifejezni. Multjával bebizonyitotta nagy tudását, mesteri mivoltát, jelenével gondolkodóba ejt bennünket. A legnagyobb igazságokat minden nemzet, minden korban a groteszknek látszó idealizmus által fejezte ki, az ő művészete ezt impozánsan bizonyitja.

Nem tehetünk mást, mint várunk mi is, keresünk, tanulunk, látunk, fejlődünk és reméljük, hogy neki van igaza s akkor a babért lábai elé szórjuk.

□ □ □

nelmi szempontból külön ki kellett emelnünk, mert a kiváló embereknek micsoda csapatait, seregeit, nemzedékeit nyelte már el valóban a feledés! Hogyne feledkeznénk hát meg egy-két képről, amely az Urnak 1911-dik esztendejében egy képtárlaton másik hatszáz kép között lógott!

Kernstock Károlynak a Művészház művészeti egyesületben rendezett kiállitásáról irva, meg kell állapitanunk, hogy az emberek ritkán, jobban mondva sohasem lázonganak sokáig vagy megfontoltan olyasmi ellen, ami nem érdemli meg, hogy lázongjanak ellene. Szolgálatkész, buzgó az engedelmesség és odaadás, amit a nagygyal, az igazán magasan állóval szemben tanusitanak; mindenükkel, testestől-lelkestől lába elé vetik magukat annak, ami igazán valóban fölöttük van. Kernstock, ugy érezzük, fölöttünk van és éppen ezért az ő mai pikturájáról véleményt mondani bajos. Az ő tizennyolc esztendei munkásságából fejlődött mai eredménye, talán megelőzte egy-két évtizeddel a mi látásunkat. Képei a képzeletet működésre kényszeritik és gondolataink az emberi értelem által felfogható igazságokat kereshetik csupán. Látunk sik felületet, melyet érdekes alakkal tesz változatossá s a kifejezés természetes és könnyü módja mintha játék közben villant volna meg az ő eszes agyában fáradság nélkül, olcsó hasonlatosságot nem keresve, mintha a természethez, élethez való belső egyszerübb hasonlóságot fejezné ki. A legközönségesebb, leggyöngébb szineket veszi, de azokat ugy szövi egymásba, ugy helyezi szembe, hogy impozánsabb, mintha valamennyi élénk szinü lenne. Nagy lovas képének tömegei

LAIKUSOK KRITIKÁJA

Budapest a hozzáértők városa! Itt mindenki mindenhez ért. Pályadijat tüzök ki arra a témára, melyet, ha felvetnek a kávéházi asztal körül, ne szólnának hozzá valamennyien a legnagyobb biztonsággal, a legmeggyőzőbb szakértelemmel. Legyen az bármi: társadalom, politika, művészet, üzlet (nini megint egymás mellé került ez a két fogalom).

Molnár Ferenc mondja: nálunk mindenkinek van egy összeférhetetlenségi esete.

Ő kétségtelenül az ügy piszkosabb felét látja, de ezek az összeférhetetlenségek fennállnak sokszor a magavállalta elfoglaltságokban is. Nálunk mindenki mindenbe „beugrik".

Két-három heti kurzus elegendő, hogy a pályázó vagy vállalkozó a megkivánt qualifikációval rendelkezzék, a statisztikai hivatalnok — poéta, a szinműiró — vasuti titkár, az ügyvéd feltétlenül gyárigazgató, a festő szinházi kritikát ir, az órásmester épitési vállalkozó, a gépkereskedő politikai napilapot szerkeszt.

Azonkivül mindenki zsurnaliszta és mozitulajdonos.

Némely embernél azonban már megdöbbent az uj foglalkozásnak másneműsége.

A „beugrás" sokszor homlokegyenest ellenkezik a volt hivatással. Ezeket ugy látom magam előtt, hogy

az uj vállalkozás előtt ráncolt homlokkal ülnek le és alaposan meggondolják, a legapróbb részletekig kiterjedő gondossággal állapitják meg, hogy mihez értenek legkevesebbet. Ha ezt végre sikerült leszögezniök, akkor misem természetesebb, minthogy éppen ezt fogják megcsinálni. Igy gyarapszik, igy szaporodik nálunk a szakférfiu. a hozzáértés.

Az embert kényszeritik a szakértelemre!

Ilyen körülmények között nagyon nehéz dolog laikusnak lenni, illetve laikusnak maradni!

Pedig a laikus az oxigénje minden szaktudásnak A laikus fogyaszt, a laikus fizet, sőt tulfizet, a laikus veszi meg a szinházjegyet és a képeket, a laikus az a tömeg, amelynek nevelését, destillálását célozzák a művészetek is.

A művészek között keletkezhetnek frakciók, lehetnek „meglátások", „megérzések".

Különbözhetik a technikájuk, a felfogásuk.

De a művészet nem változik. A művészet hivatása is állandóan egy marad: az élvezeteknek, az örömöknek a finomitása, csiszolása. Mennél több ősdurvaságot sikerült a lelkekből kiküszöbölni, mennél jobban tudunk a szépért lelkesülni, annál nagyobbat haladt a művészet!

Ezek után pedig kézenfekvő a laikusnak nagy szerepe, nagy negativ szerepe a művészetben. Hiszen az ő bőréről van szó!

Hogy a laikus mit tart művészetnek? erre valahol egy gyönyörü definiciót olvastam: „Mennél tovább nézte (a laikus) a belvederi Apollót, annál jobban érezte magát!"

Ez az, uraim! annál jobban érezte magát! Ez magában foglal mindent! Ő nem keresi a képben a folt szétbontását, őt nem érdeklik a poétának nagy „meglátásai", ő talán nem is tudja defineálni a véleményét, az érzését, de ha ő „jól érzi magát" a belvederi előtt, ez azt jelenti, hogy ez a szobor a lelkéhez fért, e nehány perc, amit előtte töltött, alaposan csiszolta a szépérzékét és elmulhatatlan nyomot hagy benne.

Ez az igazi hivatását betöltő művészet, a minden kommentár, a minden előszót és katalógust mellőző művészet!

Jelenleg másfélezernél több kép lóg Budapesten ideiglenes kiállitások keretében. A legkisebb, de a legbecsesebb Kernstocké.

Az embert önkéntelenül is áthatja az az érzés, hogy független és komoly emberrel áll szemben. Amit akar, azt a legkomolyabb meggyőződéssel akarja.

Elhisszük neki, hogy nem a korhoz-simulás, nem holmi külső körülmények változtatták meg (elég gyakran) felfogását. Ő a „nyolcak" között az egyetlen, akit akár tetszik, akár nem, komolyan kell venni. Hiszen azzal sem lehet vádolni — mint a többit — hogy nem tud rajzolni. Hiszen mielőtt fonott kalácsnak rajzolta a lábat és mielőtt a melleket a csipőkre biggyesztette és mikor még (ah boldog idők) a lovat ugy látta. hogy elől van a csőre és hátul a farka, akkor olyan rajzokat produkált, melyeken a legkellemetlenebb akadémikus sem talált volna kivetni valót.

Amikor a mester ott állt a miniszter mellett, erős meggyőződéssel magyarázta a primitivizmus jogosultságát, az embereknek az „igazság" felől táplált eltérő véleményeit, látszott rajta, hogy át van hatva felfogásának őszinteségétől, de hiába, a jó miniszter és vele még egynehány laikus az ujját harapdálta, bólogatott is hozzá egyet-kettőt, nagyon udvariasan, de látszott rajta, hogy „nem érzi jól magát".

A bonctan mint művészet, vagy a művészet mint bonctan cimü képeket ő se tudta bevenni. Pedig miniszteri emésztő szerveknek tökéletesen kell működni.

Bármennyire is tetszettek az előbbi dolgai és bármennyire is érdekes ez az akarni tudó, intelligens ember, mégis megkönnyebbülten lélekzettem fel amikor az utcán jusztis egyenesen jártak az emberek és a iovak vigan lobogtatták elől a sörényüket és hátul a farkukat.

Hálátlan kreaturák!

*

Egy nem laikus barátom multkor (nem tudom mi okozta azt a nagy felbuzdulást) a leghatározottabban kijelentette. hogy ő Pesten többé képet nem néz meg!

Rendben van, ebben maradunk!

Multkor meglepett az eső (édes istenem, valahol csak meg kell száradni) bementem a Szalonba.

A második ember, akivel találkoztam: az előbb jelzett barátom. (Az első: mindig Rubovics. Andrássy Gyuláról nem beszélek, mert az ott csak melltől felfelé látható) No — mondok a barátnak — mi van a fogadkozással, miért jött ide?

Ő azonban korrektségének teljes tudatában sóhajtja: „Hát képek ezek!?"

És rögtön kijelentette, hogy — ezen oknál fogva — ne csodálkozzam, ha majd a műcsarnokban is találkozunk.

Mire megszáradtam, két dolgot szögezhettem le. Először is, hogy Góth Móric nagyon jó festő lehet, mert tenyeremnyi képecskéjét ezer koronán alul nem adja (Nem biz ő!) De meg is éri ám, mert igazán szép keretje van.

A másik már sokkal vigabb dolog!

Tudniillik jót nevettem Bednár Jánoson.

Ezt a fiatal piktort nagyon szeretem, amiért oly szépen, tompán, finoman hozza ki az anyagot. Csak a kezekkel van megakadva mindig. Sohse tudja, hogy négy, vagy hat ujjat rakjon-e egy kézre. De most kifogott rajtam!

Alice őnagysága portréján a sálja alá dug egynehányat, ugy, hogy, csak három ujj marad kivül. Most igazán nem tudom mennyi maradt alul.

Ad vocem: anyag-kihozás!

Van künn Plány Ernőnek egy képe, melyen (katalógus szerint) altwieni, herendi és sèvres-i porcellán látható. Azaz, hogy itt a baj! Háromfélét festett, de csak egyfélét látunk. Én nagyon szeretem a porcellánt, igy hát érthető, ha fáj a herendit és altwienit egyenlőnek látnom.

Szeretném, ha a rendezőségben lett volna annyi rosszmájuság, hogy e kép mellé teszik Penteleinek nehány képét, melyek szintén üveget, porcellánt ábrázolnak.

Itt ki van hozva az anyag.

De ekkora büntetést nem érdemel meg Plány. Igazi mozgást is keveset láttam, kivéve Tibor Ernő egy vásári képét.

Rechnitz Elzával már kegyetlenebbül bánt az akasztó bizottság. Ha jól emlékszem, Csók István mellé került.

Szegény Csók, ha már a sokác menyecskéket is más sajátitja ki, akkor mi marad neki?

—

No de én meg is száradtam, az eső is elmult!

Itt az ideje már, hogy Aradon felépitsék a kulturpalotát! Sziklafalakkal és vaskupolákkal épitsék, ám hogy a lávaként elömlő kultura bennszoruljon, mert különben elönti a várost és nem kimél sem embert, sem állatot!

Van abban a városban egy iskola, abban az iskolában egy üres terem, abban a teremben áll Koszkol Jenő festő circa 80 festménye közepette. Aquarell a java. (A „java" szó alatt a mennyiséget értem.) Nagyon szép képecskéket látni ám ott: balról egy nagy glecser, a hegy lábánál egy tavacska, benne esetleg egy kis ladikocska. De van más is! Van olyan is, ahol egy bárka van a tavon és a tó partján emelkedik a glecser.

No de ez mellékes, a fele képen mégis rajta van egy bájos kis kartonlap: „megvette X. Y."

De ami most következik, az igazán nem mellékes.

Egy képen három kartonlap is van! Ezt már megnézzük. A kép olyan mint a többi (balról egy nagy glecser stb.), az első névjegyen ez van: „Megvette Hollósy polgármester", a mellette levő lapon: „Utánarendelte Finkelstein Mór", a harmadik lapon ismét: „Utánarendelte: Gics János".

Akár a cipészipar-kiállitáson; a modell csizmát kétszer is utána rendelik.

Könnyen megy, megvan a sámfája.

De nehogy azt higyjék, hogy csak egyféle minőségben, dehogy! Van bagaria, félrámás, stb. Egy Koszkol-képen (olajfestmény) két névjegy diszlik.

Az egyik: „megvette Mecenás Mária urnő", a másik: „utánarendelte vizfestménybe Esztéta Mór ur".

Isten bizony, igy van! Nem tuloztam egy árnyalattal sem! Legfeljebb csak a vevők és utánarendelők neveiben tértem el a gyalázatos igazságtól.

Ugyan kérem, épitik-e már azt a kultur-palotát?

Domi.

A MŰVÉSZI REKLÁM.

Rózsa Miklós dr.

Ma már talán a legutolsó vidéki kiskereskedő is tisztában van azzal, hogy a reklám minő alapfeltétele minden üzleti életnek, hiszen a reklám kissé elkoptatott szava tulajdonképpen csak ezzel a természetes tartalommal bir: felhivni a fogyasztó figyelmét a

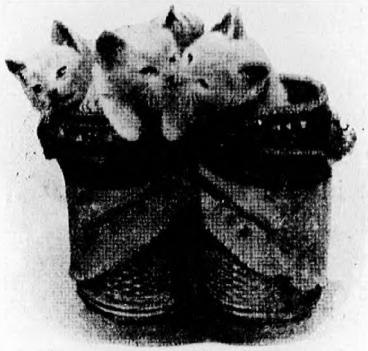

Művészet a reklámban. Szemelvények a külföldi lapok eredeti reklámjaiból. — Kunst in der Reclame. Gesammelt von fremden illustrierten Blättern. — Art dans la Reclame. Publications dans les journaux etrangers. — Art of Advertising. Publications in foreign Journals.

neki szükséges cikkekre. Ez tehát egészen biztosan kell mindenkinek — kereskedőnek, fogyasztónak egyaránt. A kérdés csak az, mikor tölti be ezt a célját igazán a reklám; kereskedői nyelven szólva: mikor hatásos, mikor célszerü, milyen alakjában legeredményesebb a reklám? Erre a kérdésre azonban — ha a magyar reklám-mozgalmakat figyelemmel kisérjük — ugy látszik, még nem találták meg a kellő, pedig igen természetes választ a magyar termelők és kereskedők.

Nos, a reklám akkor szolgálja csak jól a merkan-

Művészet a reklámban. Szemelvények a külföldi lapok eredeti reklámjaiból. — Kunst in der Reclame. Gesammelt von fremden illustrierten Blättern. — Art dans la Reclame. Publications dans les Journaux etrangers. — Art of Advertising. Publications in foreign Journals.

tilis érdekeket, ha egyben művészi célokat is szolgál. Az affiche-nek, hogy célszerű legyen, művészinek is kell lennie. Ez áll ugy az utcai hirdetésekre (plakátokra), mint azokra a reklámokra, melyek, mint az ujság hirdetése, kávéházbeli falitáblák, vagy vignetták, intérieurbe kerülnek. A különbség csak az, hogy az utóbbinak természete homlokegyenest ellenkező az utcai plakát természetével, a más követelményekhez képest másként kell művészinek lenni, mint az előbbinek. Az utcai affiche-nek ugyanis dekorativnak, feltünőnek kell lennie, hogy jól szembeszökjön; kerülnie kell az aprólékos részletezést, mert az utca tulsó oldaláról, vagy akár a járdáról amugy sem

Művészet a reklámban. Szemelvények a külföldi lapok eredeti reklámjaiból. — Kunst in der Reclame. Gesammelt von fremden Illustrierten Blättern. — Art dans la Reclame. Publications dans les journaux etrangers. — Art of Advertising. Publications in foreign Journals.

látni a hirdetőoszlop tarka khaoszából mást, mint egy-egy szerencsésen odavetett foltot, mely magára vonja figyelmünket. Viszont akármiféle intérieurben, ahol nyugodtan szórakozik vagy unatkozik, vesztegel az ember, ráér elolvasni — sőt unalmában egyenesen utalva van rá, hogy elolvasson minden nyomtatott betüt. Itt nem baj, ha a plakát nem egységes, ha több apró részletre bomlik, ha tul van is zsufolva szöveggel. Ez azonban mint reklám nem az utcára való.

Az utcára dekorativ plakát való s hogy a reklám művészete ezen az obscurus helyen is micsoda gyönyörü pályát tudott megfutni, azt tudjuk a grafika diadalmas történetéből.

Ez a diadalmas történet ott kezdődik, ahol a Goncourt testvérek importálta japánizmus felfedezte Európának a japán fametszetet. Akkor alakult át a plakát és vele együtt a művészi reklám egész szines birodalma. Chéret, aki elsőnek állt be a modern affiche-művészet táborába, szinte tisztára japán befolyás alá helyezkedett. Belátta, hogy a szinek foltokban való felrakásában s a képhatásnak abban az inkluzivitásában, mely minden feleslegesnek és jelentéktelennek elhagyásából s a jellemző vonalak hangsulyozásából áll, az affiche-művészet számára eddig kiaknázatlan s jelentékeny elemek rejtőznek. A kifejezési mód könnyü volt Európában is: litografiai uton mindezt el lehetett érni. Igy született a francia reklámművészet, valóságos rajzolt és festett reklámtrombita gyanánt, ez a hetyke, sikkes, szinekben tobzódó és ihlettel, fantáziával telt művészet, mely a maga piros, kék, sárga foltjaival artisztikusabbá varázsolja egyben az utcát, az intérieuröket s a nyomtatványokat is. A gall verve ugyan még nem egyben japán mélység is, a Chéret plakátjaiban s a párisi „Rire" és „Assiette au beurre" ötletes gárdájának munkáiban is kisértenek ugyan itt-ott brutális elrajzolások, aminőkért egy japán mester bizonyára harakirit végezne magán, de azért ma is még a franciák vezetnek ezen a téren, dacára a nagy német, angol s amerikai konkurrenciának.

Toulouse-Lautrec például még ma is egyedül áll vetélytársai között. Ő is tobzódik a szinbachanáliákban, nála is ujjongnak a szinharsonák, ő is elkövet olyan kolorisztikus kicsapongásokat, mint Chéret, de az ő elkábitóan hangos szinkoncertjében az akkordokat valami titokzatos, ritmikus kötelék olyan melódikussá varázsolja, hogy elfeledjük a brutalitást, melyet a cél — a feltünés keresése! — reklámnál amugy is szentesit. Toulouse-Lautrec egyébként meg szokta csinálni mindennek az ellenkezőjét is. Szereti a sápadt, vérszegény féltónusokat — s itt igazán japános! — melyek a szemet oly különösen izgatják, mert az ügyesen elhelyezett sötét foltok ezeknek a félszineknek bizonyos rezgést kölcsönöznek s igy a képet elevenné mozgatják. Azonkivül Toulouse-Lautrec nemcsak a szinfoltok nyelvén beszél, mint Chéret, neki a vonalai is sokkal elevenebbek. Megvan bennök a japán vonal titokzatos idegessége, a rithmusnak meglepő bája és fordulatossága. Litográfkrétájával, minden szükszavusága mellett is, oly bámulatos gyorsan és pontosan, találóan és ékesszólóan veti oda mindazt a hihetetlen dolgot, mely éles szemei előtt jellemzőnek tünik fel, hogy egy japán fametsző sem különben.

Japántól tanultak egyébként a modern német affiche-művészek is. A Blinc ideges vonalai, a Brunno Pál vaskos foltjai, általában a „Jugend" s a „Simplicissimus" gárdájának plakátjai egy amolyan gall-japán-germán vadházasság gyermekei. Az angolok, skótok ugyan még vaskosabbak. Tán az egy Dudley Hardy, akiben esprit és humor is van. Az angolok maguk is tudják ezt s a belga Cassiers ennek köszönheti, hogy művészi reklámjaiért több pénz vándorol hozzá az oceánon s a csatornán át, mint amennyit otthon keres.

A magyar reklámművészet még oly fiatal — s mig iparunk nem lesz, mely foglalkoztatja, mindig fiatal is marad! — hogy végleges itéletet róla alig mondhatunk még. Az olyan irányu iparművészeti vállalkozások, mint az „Intérieur" mindenesetre megtermékenyitőleg fognak hatni rá. Az uj generáció máris nagy ambicióval veti magát erre a merkantilis céljai mellett is rendkivül apart művészetre, hogy a legszebb reményekkel nézhetünk fejlődése elé. Falus Elek, Vadász Miklós, Tuszkay Nándor, Jaschik Álmos, Faragó Géza, Sassy Attilla, Zádor István, Conrád Gyula, a Münchenben élő Kubinyi Sándor, Földes Imre olyan grafikusok, akiknek tehetsége csak a magyar reklámművészet kibontakozására vár, hogy teljes pompájában érvényesüljön. Mert ne feledjük el, ez az egyetlen művészet, mely l'art pour l'art nem üzhető. Ehhez megrendelő kell, hiszen a reklám lángjának kell megtermékenyitenie a művész fantáziáját. Magyar reklámművészetről — hiába vannak kitünő művészeink — majd csak akkor beszélhetünk, ha termelőink, kereskedőink, közvetitőink a legszélesebb rétegekig be fogják látni, hogy a reklám csak akkor szolgálhatja jól a merkantilis érdekeket, ha egyben művészi célokat is szolgál.

És ez egyedül az igazságos megoldás is. A művészet segitségére siet a közgazdaságnak, kell, hogy a művészet is megkapja a maga hasznát a közgazdaságtól. Még Magyarországon is. Ha Keleten vagyunk is.

ARCHITEKTURA

VÁROSRENDEZÉS.

Saarienék, akiket Bárczy polgármester hivott meg legutóbb, hogy néznék meg, milyen nagyszabásu városrendezési programmot csinált a jövő Budapest számára, ugyancsak alaposan lecsepülték a mi szépséges fővárosunkat. Ezzel szemben Otto Wagner és társai, akik a Magyar Épitőművészek Szövetségének barátságos invitálására jöttek le Bécsből, el voltak ragadtatva a modern Budapest architekturájától. Már most, ilyen európai hirü szakértők egymásnak homlokegyenest ellenkező kritikája után igazán nem tudnánk, hányadán állunk, ha nem tudnók hogy Bárczy azokat a dolgokat mutatta meg Saarienéknek, amelyeket — elődei rontottak el, Lechnerék pedig azokat az új palotákat mutatták be Wagneréknek, melyeket az új magyar épitészgeneráció csinált meg nagyszerüen. Igy aztán könnyen érthető, hogy mindegyik szakértő-csoportnak igaza volt — pedig mást-mást mondott mindegyik.

Annyit mindenesetre konstatálhatunk szakértő vendégeink nyilatkozataiból, hogy valami mégis csak van ezen a mi fővárosunkon, ami ellenállhatatlanul megragadja az idegent. A fiatalsága-e, mely szinte felüdit bennünket a többi metropolis komoly patinával bevont ősiségével szemben; a barokk összevisszasága-e, mely egymás sarkára épitett ötemeletes palotákat és kisvárosi, öldsalugáteres viskókat; a kiforratlan és mégis erőteljes igérkezéssel mutatkozó modernsége-e, mely rögtön polgárjogot adott a legextravagánsabb épitészeti kisérleteknek is, ha azok elég dekorativeknek látszottak előtte; a minden nyugati kulturmáz alól is ki-kicsillanó keleti karaktere-e, mely ugy benépesitette tornyokkal Budapestet, mint kivüle Konstantinápolyon kivül egyetlen várost sem? — mit kutassuk, elég, hogy van benne valami s hogy ennek a valaminek ragyogó reliefül szolgál páratlan természeti fekvése, melylyel Európában tán csak Génua vetekedhetik.

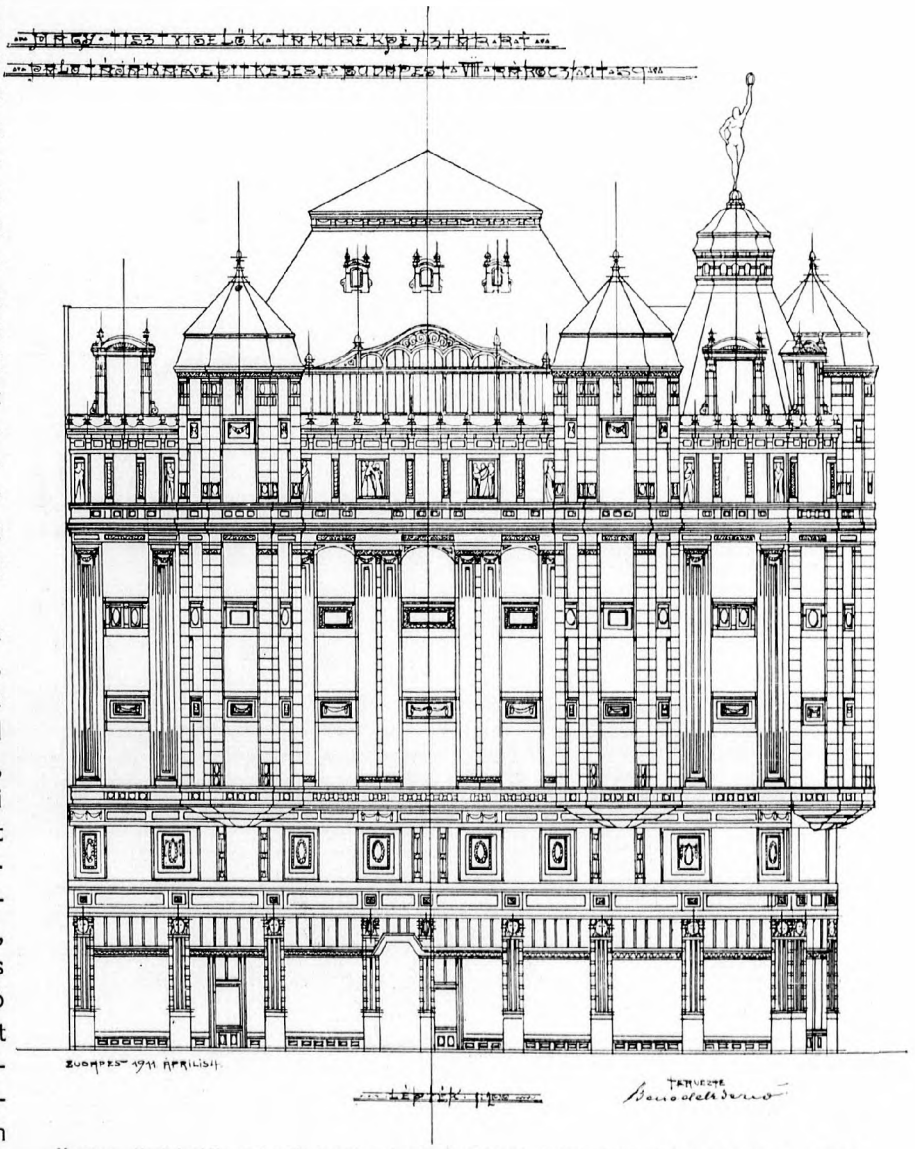

Magyar tisztviselők takarékpénztára bankpalotájának Rákóczi-uti főhomlokzata. Tervezte Benedek Dezső műépitész. — Hauptfront des Bankgebäudes der Sparkassa für ungarische Staatsbeamten in der Rákóczi-Strasse. Entworfen vom Architekt Benedek Dezső. — Facade du palais de la caisse d'Epargne des employes Hongrois, vue prise de la Rákóczi-ut par l'architecte Benedek Dezső. — Hungarian Employès' Savings Bank — Front in the Rákóczi-ut, by Architect Benedek Dezső.

Hát még milyen szép lenne ez a város, ha annyi végzetes tévedés ripacsokkal nem éktelenitette volna el arculatját! Ha szükkeblüség, spekuláció, rövidlátás és a művészi érzék teljes hiánya meg nem rontotta volna fejlődését éppen azokon a pontokon, hol teljében virágozhatott volna ki világvárosi monumentalitása! Ha nem romboltak volna le egy egész városrészt — a Belvárost — azért, hogy kiépithessék az akkor még Kerepesi-út és Kossuth Lajos-utca sudarát a Dunáig s hogy aztán megint felépitsék — görbén. Ha nem vezették volna neki az Erzsébet-hidat a Gellért-hegynek, ahol se célja, se jelentősége nincs a nagyszerü technikai alkotásnak, hacsak az nem, hogy óriási kapujával elfogja a gyönyörü budai kilátást Pest elől! Ha nem lettek volna oly szükkeblüek a Szabadság-tér kitervezésénél s hagytak volna rajta helyet jókora park számára, nemcsak annak a kis csenevész műpázsitnak s a teret keresztül-kasul hasitó rengeteg sok — és felesleges — útvonal helyett több fának szorítottak volna helyet a közepén. És ha . . .

De minek folytassuk! Van bizony szépséghiba a mi gyönyörü Pestünk arculatján elegendő. És ez az eddigi városrendezési rendszer mellett nem is jöhetett máskép. A közmunkatanács bizony nem az a testület, amelyiknek artisztikus érzésétől valami sok művészetet várni lehetne, más forumnak pedig — a városi tanácson és közgyülésen kivül — ahol pedig érdek dönti meg a művészit! — ezekbe a dolgokba alig volt eddig beleszólása. Saarieneket, Wagneréket

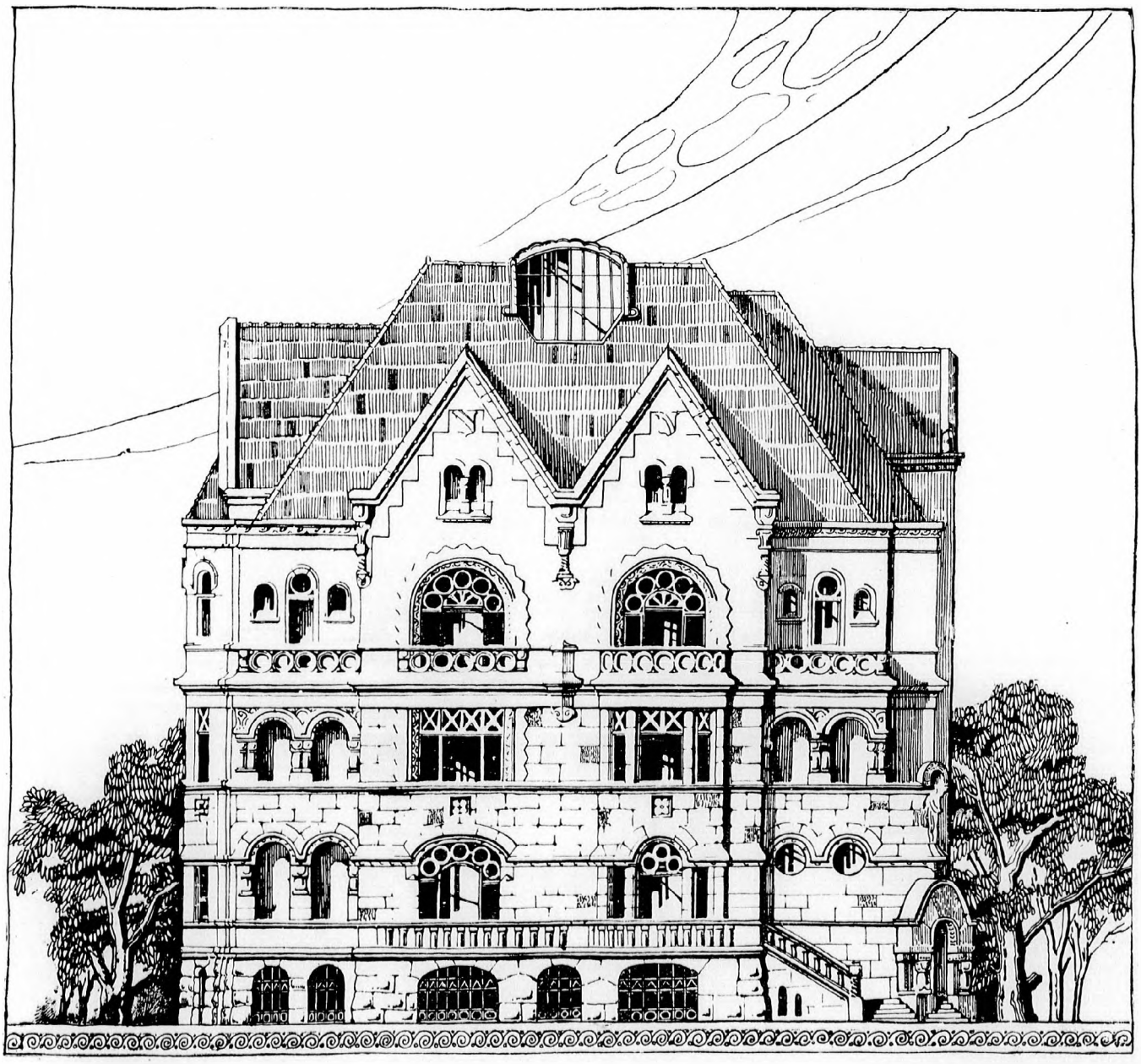

Villaépitkezés az Ilka-utcában, tervezte Benedek Dezső műépitész. — Plan einer Villa vom Architecten Benedek Dezső. — Dessin d'une villa dans la Ilka-utca par l'architecte Benedek Dezső. — Design for a villa in the Ilka-utca, by the architect Benedek Dezső.

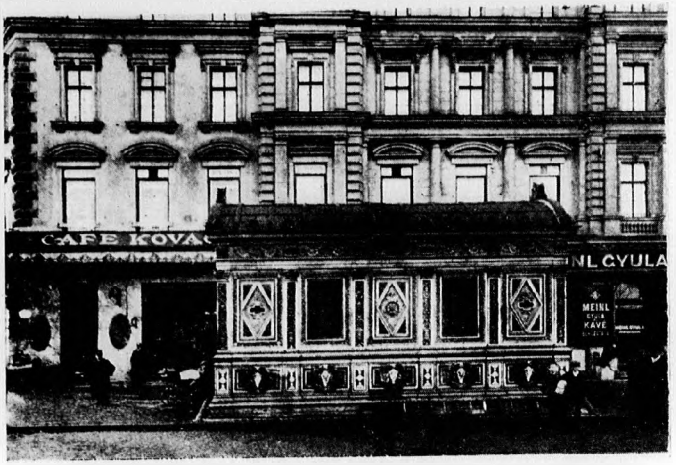

Az Octogon-téri absurdumok. A gyönyörü teret diformáló villanyos lejáratok. — Die den schönen Octogonplatz entstellende Eingänge der Untergrundbahn. — Les absurditès de la place de „l'Octogon". Les deux entrées du métropolitain enlevant la beautè de cette bel le place. — Absurdities in the Octogon Square the entrances to the underground railway are a blot on the beauty of this square.

csak most kezdik kérdezni — egy kissé talán már későn is.

Az egyetlen mentő ok: a nagy sietség, mohóság, melylyel Budapest épitkezik s amely nem engedi, hogy nagyobb és megfontolt, a messze jövőre is kiható tervek érvényesülhessenek a városrendezésnél. Mindnyájan tudjuk, hiszen a szemünk előtt történt, Budapest jóformán husz év alatt lett azzá, ami ma. Amit századok nem tudtak megcsinálni, azt megcsinálta a jelen két decennium alatt. S ha még ez a két évtized a lassu, komoly, átgondolt és tervszerü városrendezés ideje lett volna! De a hirtelen fellendülésnek, s az átmenet nélküli eséseknek milyen stációit láttuk e husz év alatt is! Csak gondoljunk a millenáris kiállitást megelőzött pár esztendőre s a kiállitási évre! Szinte napok, órák alatt nőttek ki a földből a paloták gombamódra; egyik estétől másnap reggelig egész utcák, terek tüntek el nyomtalanul a tótok csákányai alatt, hogy helyet adjanak félelmes arányu középületeknek és kaszárnyaszerü bérpalotáknak.

Olyan mohósággal, olyan sietséggel ettük meg a régi Budapestet, hogy a gyomrunkat okvetlen el kellett rontanunk.

Bárczy most aztán konzultációra hivta a nagy beteghez a tudós professzorokat: Sarrient és Wagnerékat. Nemcsak Budapest arculatjának szépséghibái miatt a tizenkettedik óra ez már, hanem azért is, mert a beteg Budapest most megint igen mohón és éhesen fekszik neki a városrendezésnek. A vállalkozók, az épitészek, az épitőmesterek, az ácsok és más mesteremberek mind keresik — természetesen jogos — jussukat s közös tüdővel szitják az épitési kedv tüzét. Pedig ha valamikor, most van szükség rá, hogy Budapest vissza ne essék a régi betegségébe. Gazdasági viszonyaink éppen nem olyanok, hogy egy — a millenium után bekövetkezett válsághoz hasonló — épitési krizist kiheverhetnénk s egyelőre a jövő se nagyon tápláló. Aztán a művészietlenség is éppen eleget tobzódott már. Most már tervszerü, művészies városrendezésre és épitkezésekre van szükség, mely számol a jelen célszerüségi követelményeivel épp ugy, mint a jövő fejlődés várható esélyeivel s pillanatnyi érdekek kedvéért nem áldoz fel a jövendő s művészi tőkéjéből egész városrészeket. A chicágói gyorsaság szemfényvesztő szélhámosságának s a Potemkin-falvak dekorativ hazugságának ideje lejárt, ma már arra kell törekednünk, hogy keletiesen bizzar karakterü városunknak megadjuk a nyugoti metropolisok szolid, komoly művészi patináját is.

Eddig mindenhez (és semmihez se) értő kupaktanács intézte ezeket a dolgokat Budapesten. Bárczy európai látköre azonban tulterjed Budapesten s meglátta Sarrienékat és Wagnerékat is, akik bizonyára hivatottabbak neki tanácsokat osztogatni, mint a közmunka-tanács. Örüljünk neki, hogy már itt tartunk legalább. Most még csak azt szeretnők, ha a polgármester a külföldi fák mellett meglátná azt a szép fiatal erdőt is, mely a magyar épitőművészet sokáig oly kopár földjén viritott ki a mindenség megtermékenyitő napsugara nyomán.

Tobogány.

KÜLFÖLD

A BERLINI ADLON SZÁLLODA.

Történelmi hagyományoktól megszentelt helyen, a Brandenberger Thor és Unter den Linden között elterülő Pariser Platzon, amelyen a Hohenzollern uralkodóház jegyesei ősi szokás szerint be szoktak mutatkozni a berlini népnek, áll a Hotel Adlon épülete.

Diszkréten előkelő egyszerüségü homlokzata nem is árulja el, hogy belül magában foglalja mindazon pompát, fényüzést, kényelmet és hygiéniát, amelyet emberi izlés és lángelme eddig produkált.

Tekintettel a hely históriai jelentőségére, a berlini helyi nagyságok eleinte mindent elkövettek, hogy ide szálloda épitését megakadályozzák, de a németek geniális császára maga vetette közbe magát s ennek köszönhető, hogy felépülhetett Berlinnek mai legnagyobb látványossága és minden szakembernek eszményképe.

Ezt a jóindulatát a császárnak a szálló épitője azzal honorálta, hogy a szállodában császári lakosztályt és Kaiser-Saalt kreált, melyek a császár palotáját is méltóan ékesitenék.

Az épitkezés befejeztekor, a megnyitás előtti napon 1907 október 23-án avatta fel a császári örömpohárral a kezében II. Vilmos császár és kisérete az emberi civilisatió ezen remekbe foglalt mértföldjelzőjét, amikor is annak minden részét Adlon Lőrinc tulajdonos kalauzolása mellett körüljárva, legmagasabb elragadtatásának adott kifejezést.

A másnapi ünnepélyes megnyitás Berlinnek örömünnepe volt. Nevezetes, hogy a szálló legelső fizető vendége a német trónörököspár volt.

Az összes terveket Schinkel Friedrich mester készitette, az épitkezés 17 millió márkát, azaz kb. 21 millió koronát emésztett fel.

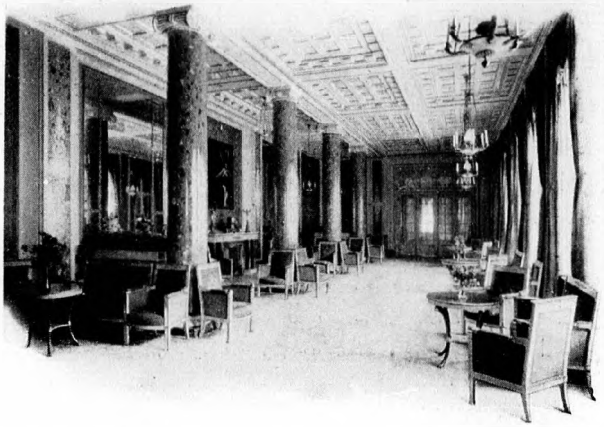

Képek a berlini „Adlon" szállodából. Lapunk részére készült felvételek. — Bilder von dem „Hotel Adlon" in Berlin, Aufgenommen für unser Blatt. — Vues de l'„Hôtel Adlon" a Berlin. Vues prises pour notre journal. — Views of the „Hotel Adlon" in Berlin. Views taken for aur Newspaper.

Képek a berlini „Adlon" szállodából. Lapunk részére készült felvételek. — Bilder von dem „Hotel Adlon", in Berlin. Aufgenommen für unser Blatt. — Vues de l'„Hôtel Adlon" a Berlin. Vues prises pour notre journal. — Views of the „Hotel Adlon" in Berlin. Views taken for aur Newspaper.

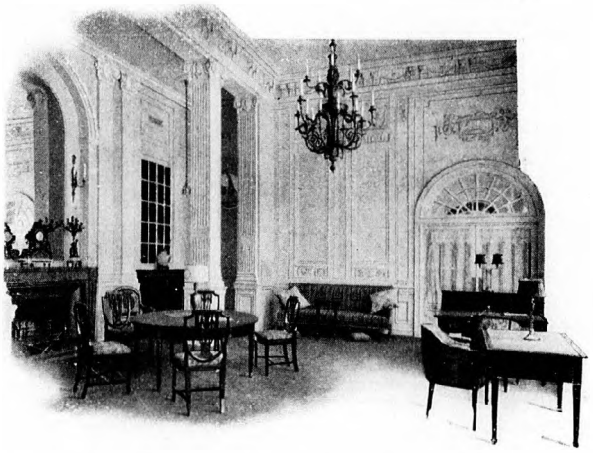

Képek a berlini „Adlon" szállodából. Lapunk részére készült felvételek. — Bilder von dem „Hotel Adlon", in Berlin. Aufgenommen für unser Blatt. — Vues de l'„Hôtel Adlon" a Berlin. Vues prises pour notre journal. — Views of the „Hotel Adlon" in Berlin. Views taken for aur Newspaper.

A telek mélysége 132 méter és hátulsó frontja benyulik az arisztokratikus Wilhelmsstrasséba, ahol a nagykövetek és legmagasabb arisztokraták palotái állanak és több más nagyság között az öreg vaskancellár is rezideált.

Az egész szálloda központja a főbejáróval szemben levő óriási üvegezett hall, amelynek egész elrendezése, berendezése az interieur művészet minden requisitumának igénybevételével igazán a legszebbet, legfényesebbet nyujtja e téren.

Ezen hallból ágaznak el azután a legjobb megoldások szerint a földszint összes öszszekötő corridorjai az alsó nagy étterembe, a Pariser Platzon levő Grill roomba, az iró és olvasó, társalgó termekbe, a Mozart-, Bethoven- és festsaalokba.

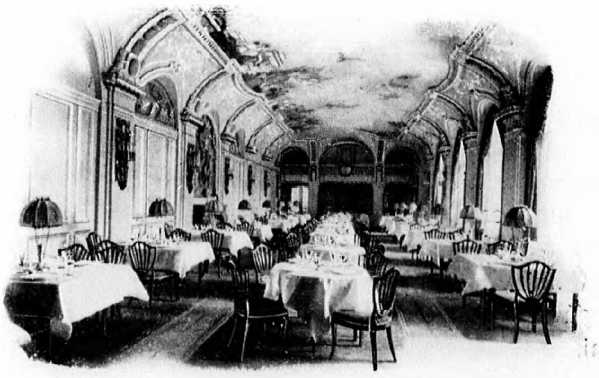

Képek a berlini „Adlon" szállodából. Lapunk részére készült felvételek. — Bilder von dem „Hotel Adlon", in Berlin. Aufgenommen für unser Blatt. — Vues de l'„Hôtel Adlon" a Berlin. Vues prises pour notre journal. — Views of the „Hotel Adlon" in Berlin. Views taken for aur Newspaper.

Innen látszik a nagy ablakokból a remek Götheudvar, mely a maga csodaszép, mozaikkal kirakott szökőkutjaival, szobraival, kandeláberjeivel és örökös nyári pompában viruló, télen a föld alatt fütött virágágyaival az örökkévalóság symboluma.

A szálloda technikai és hygiéniai berendezése talán a legjobb a világon.

Nem is csoda hát, hogy a vizvezetéki és hygiéniával kapcsolatos egyéb berendezések egyedül 1.100,000 márkát emésztettek fel. Van saját ártézi kutja, óriási épületeit saját meleg és hideg vizzel, meleg és hideg levegővel ellátó gépezete, nagyarányu jéggyára, azonkivül a világitást, az összes szobai és termek villanyos óráit, saját telefonjait, szellőztetőit, fodrászgépeit,

Képek a berlini „Adlon" szállodából. Lapunk részére készült felvételek. — Bilder von dem „Hotel Adlon", in Berlin. Aufgenommen für unser Blatt. — Vues de l'„Hôtel Adlon" a Berlin. Vues prises pour notre journal. — Views of the „Hotel Adlon" in Berlin. Views taken for our Newspaper.

konyháit, hatalmas főzőgépeit és óriási gőzmotor- és vasaló gépeit és liftjeit ellátó áramfejlesztő telepei.

A germán nemzet tehát ugy látszik hatalmas léptekben tör előre a civilizáció minden terén és az Adlon szálló megépitésével dokumentálta, hogy a nyugati nagy kulturállamok versenyeiben sehol sem fog elmaradni.

Lapunk szük tere nem engedi, hogy az Adlon szálloda jelentőségét architekturai, iparművészeti, hygiéniai vagy speciális üzleti szempontból méltatás tárgyává tegyük, erre még alkalmilag vissza fogunk térni.

K. B.

Lorbeer Gyula, a bécsi Caffe Mariahilf volt tulajdonosa, ki előbb Komáromban volt, Bécsben a Schottenringen, a Wiener Bank-Verein uj palotája melletti házban f. évi május havában nagy és fényes kávéházat nyit.

HYGIENIA

Nem tudom, az igazi tisztaságszeretet vagy pedig a kulturlény fogalmával való kacérkodás hozza-e magával a hygiena aktualitását, de annyi szent, hogy soha annyit nem értekeztek, röpirtak a tisztaság és egészségügy érdekében, mint most. Hygiena a kiállitáson, az orvosi és iparművészi előadásokon, a kávéházban, a fürdőszobában, a lakásban és főleg „az összes mellékhelyiségekben."

Kétségtelenül méltánylandó törekvés és már e helyütt is kijelentjük, hogy ily irányu, hozzáértő felszólalásnak szivesen adunk helyet.

De mielőtt a mai hygiena sokoldalu és kényes igényü elaprózásairól szólnánk, nem lesz érdektelen visszapillantani a hygiena csecsemőkorára; melyről Dr. Max Kemmerich irt „Kultur-Kuriosa" cimü művében (Verl. Alb. Langen, München.) A troubadourok, a lovagok és hegedősök megbocsájtják, ha az objectiv szem leveti róluk a megénekelt hölgyek himezte palástot és neglizsében, pláne fürdőtoaletben mutatjuk be őket a hygiena szent nevében. Hogy az akkori kultura vadhajtásairól ma csak „kuriosa" cim alatt beszélhetünk, eléggé bizonyitja előbbrejutásunkat.

DR. MAX KEMMERICH „KULTUR-KURIOSA" CIMÜ MŰVÉBŐL.

A korai középkor istenfélő emberei egyáltalában nem fürödtek. Szent Erzsébet is teljességgel lemondott erről az élvezetről, de e lemondás folytán mihamarabb oly mértékben árasztotta maga körül a szentség gyanus illatát, hogy környezete kénytelen volt ő szentségének mennél előbb alapos fürdést ajánlani. Az eredmény azonban vajmi csekély lehetett, mert alig hogy szentséges teste a vizet érte, már ki is ugrott a fürdőből és sietett ujabb bünéért vezekelni.

A világias érzelmüek már tisztább életet éltek. A parasztok is gyakran fürödtek. A lovagokat fürdésükkor gyengéd női kezek szolgálták ki, és hogy a férfiak meztelensége nem akadályozta őket ebben, azt a heidelbergi egyetemi könyvtárban levő Manesse kezeirását diszitő miniatürök igazolják. (Különben pedig Skandináviában mai napig is fenntartották e kedves női kiszolgálást.)

Egyébként pedig a mosdás akkoron — ugy látszik — csak az arc és kéz tisztántartására szoritkozott.

Mosdóasztalt semminőt sem ismertek.

Az 1729-iki „Frauenzimmerlexicon" ismeri ugyan az öntőtálat és az öntőkannát, melyek segitségével a tenyérbe juttattak nehány csepp vizet, hogy aztán

az ábrázatjukat ugy — ahogy megnedvesitsék. De mosdóasztalról és mosdótálról mitsem tudtak. Ebből aztán nyilvánvaló, hogy a tisztaság — plane mióta a 16-ik században fellépő siphilis a nyilvános fürdők bezárását vonta maga után — nagyon kezdetleges és csekély volt.

A „Renaissance" olaszai, kik pedig akkortájt Észak-Európát tisztaság szempontjából felülmulták — sem tartották feltétlenül szükségesnek a mindennapos mosdást. Ez azonban nem gátolta őket abban, hogy a németekben lássák a minden mocskok fogalmát.

*

A tisztaság erénye a német nemességnél is csak fehér holló volt, emellett tanuskodik legalább Wedel Jánosnak 1906-ban, neje halálakor irt bucsuztatója:

„— Mindazonáltal (t. i. bárhogyan is gyülölte a cifraságot) nagy gonddal volt testének tisztántartására és ápolására, illő ékességgel és becsületes ruházattal látta azt el, mely cselekedet — a szűzeket és asszonyokat egyaránt ékesitő erény, nehogy mint mocskos szipirtyókok mászkáljanak, kik az ördögöt is megborzasztják, hanem mosdással, tisztálkodással, kendőzéssel rászolgáljanak az Irás elismerő megemlékezésére."

VIDÉK

Temesvárott az ottani jóhirnevü „Hungaria" szállodát Bandl József eladta Kiss Árpádnak 220 ezer koronáért. A tranzakciót Ungár és Fischer irodája létesitette.

—

Balatonföldvárt, az egész Balatonvidék gyöngyét, mint értesülünk, egy részvénytársaság 15 évre kibérelte és ott nagyszabásu uj befektetéseket fog eszközölni.

A részvénytársaság alapitói a következők:

Báró Feillitsch Arthur, Kanitz Henrik, Babocsay Hermann, Wollák Soma, dr. Márkus Andor, Merényi József, dr. Karácsonyi Lipót és dr. Wetzel György.

Lapunk legközelebbi száma a „Magyar Tenger" eme legszebb pontjáról több gyönyörü reproduktiót fog bemutatni.

—

Debrecenben, az ottani, évtizedek óta fennálló „Bika" szállót, mely a város tulajdonát képezi, egy nagy bankokból 1,000.000 korona alaptőkével alakult részvénytársaság ötven évre bérbevette. A szerződésben az uj bérlők kötelezve vannak az épületet teljesen lebontani, helyébe uj monumentális szállodát, fürdőt, orfeumot és tánctermet épiteni.

Debrecen sz. kir. város a főtér legforgalmasabb helyén a volt u. n. Generális-házat lebonttatta, helyébe a Batthyány-utcáig uj utcát törve, ennek a főtér felőli két sarkán 2 monumentális bérpalotát épittet. Az egyik ház földszintjén, félemeletén és souterrainjén hatalmas modern kávéház terveztetik.

—

Sopronban Szüz Károly, a miskolczi Royal szálló volt tulajdonosa, november hóban nyitotta meg saját palotájában létesitett gyönyörü kávéházát.

Legközelebb bemutatjuk és részletesen méltatjuk eme, a maga nemében páratlan anyagi áldozatokkal létesitett kávéházat. A berendezést az Általános Berendezési r.-t. készitette.

—

Marosvásárhelyen a mult év december havának első napjaiban nyitotta meg Stausz József ur ujonnan berendezett „Royal" kávéházát.

A berendezés a maga nemében páratlanul fényesen sikerült, melyet legközelebb be fogunk mutatni és méltatni.

Az átalakitás összes terveit Révész és Kollár müépitészek tervezték, kiknek már oly sok szép alkotásában volt alkalmunk gyönyörködhetni. A berendezést az Általános Berendezési r.-t. készitette.

—

Szatmár szab. kir. város tanácsa a régi „Fehérház" cimü vendéglőt lebonttatta és helyére diszes palotát épittet.

A bérpalotában egy nagyszabásu kávéház is létesül, melyet hir szerint Márkus Jenő ottani lakos vett bérbe.

—

Néhai Hauer Bertalan, a vidéki szállodásoknak ezen legkiválóbbika által alapitott debreceni Royal szállodát eladta a megboldogult özvegye 230 ezer koronáért Borgida Vilmosnak, a Jászberényben levő „Lehel-kürt" szálló volt tulajdonosának. Az eladást Ungár Mór és Társa irodája közvetitette.

—

Losoncon dr. Oppenheimer ottani ügyvéd ujonnan épült gyönyörü palotájában fényes kávéházat létesitett Takács Lajos, az ottani F. M. K. E. kávéház volt főpincére.

A berendezést kékre pácolt és tömitett tölgyfából az Általános Berendezési rt. készitette s lapunk legközelebbi számaiban több illusztrációban be fogjuk mutatni olvasóinknak.

—

Ugyancsak Losoncon, az ottani régi jóhirnevü F. M. K. E. kávéházat tulajdonosa Szüsz Miksa, ki nemrég a házat is megvásárolta, teljesen ujonnan rendezte be. A berendezést az Általános Berendezési rt. készitette.

—

Szálloda és nagykávéház megyeszékhely főterén ujonnan épült 25 szobával, étteremmel és korcsmával 1912. május 1-től bérbeadandó.

Az épület villany-, gáz-, vizvezetékkel és gőzfütéssel van ellátva.

Bővebbet Elfer Mórnál, Balassagyarmat.

KÖZÉRDEK

Ez a rovat nemcsak azért viseli nevét, mert egy ilyen rovatot is szükségesnek tartunk, laptölteléknek.

Ez a rovat mindenkinek rendelkezésére áll, aki a köz érdekében fel akar szólalni.

Még a jogos magánérdek is tiszteletreméltó, s ily értelmü felszólamlásoktól sem tagadjuk meg a teret, ha tendenciája nem önző és személyeskedő, addig a köz érdekében való felszólamlást a legnagyobb nyomatékkal fogjuk hangsulyozni.

MŰÉPITÉSZEK terveit, amennyiben azok érdekesek és eredetiek, avagy közérdeküek,

IPARMŰVÉSZEK terveit, rajzait, interieurjeit,

SZINHÁZI ELŐADÁSOK felvonásait, élőképeit, melyek egészen eredetiek,

ÜZLETALAPITÁSOKAT,

ÜZLETVÁLTOZÁSI hireket, amennyiben azok eddig közölve nem lettek és autentikusak, készséggel közöl és reprodukál,

KÖZÉRDEKÜ felszólalásoknak mindenkor készséggel helyet ad A KIADÓHIVATAL.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Ez a rovat olvasóinknak minden tekintetben rendelkezésre áll.

A Szerkesztőség azonkivül készséggel szolgál minden érdeklődőnek információval és tanáccsal levélbeli megkeresésre is:

ÜZLETHELYISÉG bérleténél,

ÜZLETHELYISÉG opcióvételnél,

ÜZLETELADÁSNÁL információt ad legdiszkrétebben,

ÜZLETVÉTELNÉL információt az üzlet körülbelüli forgalmáról, berendezésének értékéről,

ADÁSVÉTELI szerződésekről és annak egyes pontjairól,

ÜZLETÁTRUHÁZÁSOKNÁL tanácsot dijtalanul és készséggel ad az átruházási törvény idevágó rendelkezéseiről,

ÜGYNÖKI JUTALÉKOK-ról való esetleges vitás esetekben a per elkerülésére készséggel nyujt segédkezet, avagy egyezség keresztülvitelére dijmentesen vállalkozik,

KÖLTSÉGVETÉSEKET és számlákat készséggel revideál és differenciák esetén a békés lebonyolitást előmozditja,

ÜZLETI ÖSSZEKÖTTETÉSEKET elősegit, minden szakmára megfelelő, megbizható vállalkozót, iparost, kereskedőt, közvetitő ügynököt ajánl, azok költségvetését, számláját és működésüket ellenőrzi.

Az ilynemü kérdezősködéseket szerkesztőségünk a napi postával, avagy személyesen, nyomban legdiszkrétebben intézi el.

Készséggel szolgálunk értesitéssel egyének, cégek, vállalatok megbizhatóságáról és hitelképességéről is, a legnagyobb titoktartás mellett.

JELEN SZÁMUNK TARTALMA:

Beköszöntő ... 1
Iparművészet:
A szép lakás ... 2
Séta a lakásművészeti kiállitáson ... 5
Modern törekvések a fém-iparművészetben ... 6
A székesfőváros iparrajziskolája ... 10
Hirek ... 10
Pályázatok ... 11
Kávéház:
A kávéház, mint az iparfejlesztés eszköze ... 12
Az uj „Emke"-kávéház ... 14
A kávéházakról ... 17
Karácsonyi cikkek ... 18
Hirdetések ... 19
A doktor urak! ... 23
Üzleti hirek ... 24
Művészet:
Interieur a szinpadon ... 27
Képzőművészet:
A képirás modern mesterei ... 29
Laikusok kritikája ... 30
A művészi reklám ... 32
Architektura:
Városrendezés ... 34
Külföld:
A berlini Adlon-szálloda ... 36
Hygienia ... 38
Vidék (Üzleti hirek) ... 39
Közérdek ... 40
Szerkesztői üzenetek ... 40

JÓKAI NYOMDA
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST,
THÖKÖLY-ÚT 28.
TELEFON: 96-32.

Kiadótulajdonos: Kovács-féle tükörreklám-vállalat, Budapesten. — „Jókai" nyomda r.-t. nyomása, Budapest, VII., Thököly-ut 28.

JÓKAI NYOMDA
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST,
THÖKÖLY-ÚT 28.
TELEFON: 96-32.